

PRITARTA
Kretingos rajono savivaldybės mero
2025 m. liepos 7 d. potvarkiu Nr. V3-353

KRETINGOS RAJONO DARBĖNŲ GIMNAZIJOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Ikimokyklinio ugdymo programos teikėjas – Kretingos rajono Darbėnų gimnazija.

Teisinė forma – biudžetinė įstaiga.

Grupė – bendrojo ugdymo mokykla.

Gimnazijos buveinės:

Darbėnų gimnazija – Laukžemės g. 9, Darbėnai, 97265 Kretingos rajonas.;

Ikimokyklinio ugdymo skyrius – Laukžemės g. 6, Darbėnai, 97265 Kretingos rajonas;

Grūšlaukės skyrius – Mokyklos g., 2, Grūšlaukės k., 97265 Kretingos rajonas.

Interneto svetainės adresas – www.darbenai.kretinga.lm.lt

1. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si)

Darbėnų gimnazijos ikimokyklinio ugdymo skyriaus ir Grūšlaukės skyriaus (toliau Skyriai) ugdytiniai – 1–6/7 metų amžiaus lietuvių šeimų vaikai, į ikimokyklinio ugdymo įstaigas atvykstantys iš visos Darbėnų seniūnijos. Tik apie 40 proc. vaikų yra Darbėnų miestelio vaikai. Dauguma auga pilnose, socialiai saugiose ir aprūpintose šeimose. Keletas vaikų yra iš socialinės rizikos šeimų. Daliai šeimų teikiama socialinė pašalpa. Vaikų gyvenimo ritmas individualus – skirtingai jaučia, patiria, nevienodais būdais ir stiliumi pažįsta pasaulį. Yra vaikų, turinčių ypatingų individualių gebėjimų (dailei, muzikai ir kt.), taip pat vaikų, turinčių vystymosi, kalbos bei elgesio sutrikimų. Todėl vaikų ugdymo(-si) poreikiai yra skirtingi. Vaikų ugdymo(si) sunkumus padeda spręsti logopedas, psichologas, specialusis pedagogas, mokinio padėjėjas.

Gimnazijos ikimokyklinio ugdymo programa yra grindžiama *integruota teorine prieiga*, kuri sujungia konstruktyvizmo, sociokultūrinės ir ekologinės aplinkos teorijų elementus. Vaikai mokosi patirdami, socialiai sąveikaudami ir aktyviai tyrinėdami aplinką. Mokytojai skatina vaikų smalsumą, bendradarbiavimą ir kritinį mąstymą, sudarydami sąlygas individualizuotam mokymosi procesui.

Ikimokykliniame ugdyme daug dėmesio skiriama vaikų sveikos gyvensenos įgūdžių formavimui, gamtosauginio požiūrio formavimui, etninės kultūros puoselėjimui ir vaikų mąstymo ugdymui. Skyriai dalyvauja gamtosauginių mokyklų programoje.

Prioritetinės veiklos kryptys:

- patirtinio ugdymo koncepciją atliepiantis STEAM sričių (gamtamokslinis, technologinis, inžinerinis, meninis ir matematinis) ankstyvasis ugdymas;
- mąstymo mokykla;
- sveikatos stiprinimas;
- gamtosauginis ugdymas.

Skyriai išsiskiria pozityvia atmosfera, darnia, bendraujančia ir bendradarbiaujančia bendruomene, motyvuota ir profesionalia komanda, kuri stengiasi, kad kiekvienas vaikas jaustųsi laukiamas, kad jam būtų suteikiamas individualus dėmesys, palaikymas ir pagalba, užtikrinant visapusišką ugdymąsi ir gerovę, taikant veiksmingus vaikų kompetencijų ir atskirų pasiekimų grupių ugdymo būdus, šiuolaikines ugdymo strategijas.

Kadangi Skyriuose ugdomi įvairių gebėjimų, skirtingų socialinių aplinkų vaikai, siekiame užtikrinti darnų vaikų vystymąsi. Siekiama turtinti, plėsti ir kompensuoti nepalankioje aplinkoje

augančių vaikų patirtis, kuriamos vaikus ugdyti įgalinančios socialinės ir kultūrinės aplinkos. Taikomas universalus dizaino mokymuisi principas – tai sėkmingas visų vaikų dalyvavimas ugdymosi procese, eliminavus ugdymo aplinkos barjerus, pasitelkiant ugdymo metodų ir priemonių įvairovę. Įstaigoje pripažįstame prigimtinius kiekvieno vaiko ugdymosi skirtumus, užtikriname visavertę įtrauktį kokybiškai įgyvendindami esmines ugdymo(si) proceso modeliavimo kryptis.

2. Ugdymą(si) grindžiančios vertybės

Mūsų vertybės kalba apie tai, kas esame ir kuo siekiame būti; nesvarbu, ar esame vaikas, ar mokytojas, darbuotojas, tėvai ar globėjai. Vertybės padeda mums mokytis kartu ir keliauti per gyvenimą. Darbėnų gimnazijoje siekiama išugdyti harmoningą asmenybę, turinčią stiprias vertybes. Ikimokykliniame ugdyme pradedame formuoti vaiko pamatines vertybes: sveikatą, draugystę, meilę, pagarbą, pagalbą ir pasitikėjimą (1 pav.).

1 pav. Darbėnų gimnazijos vertybių medis

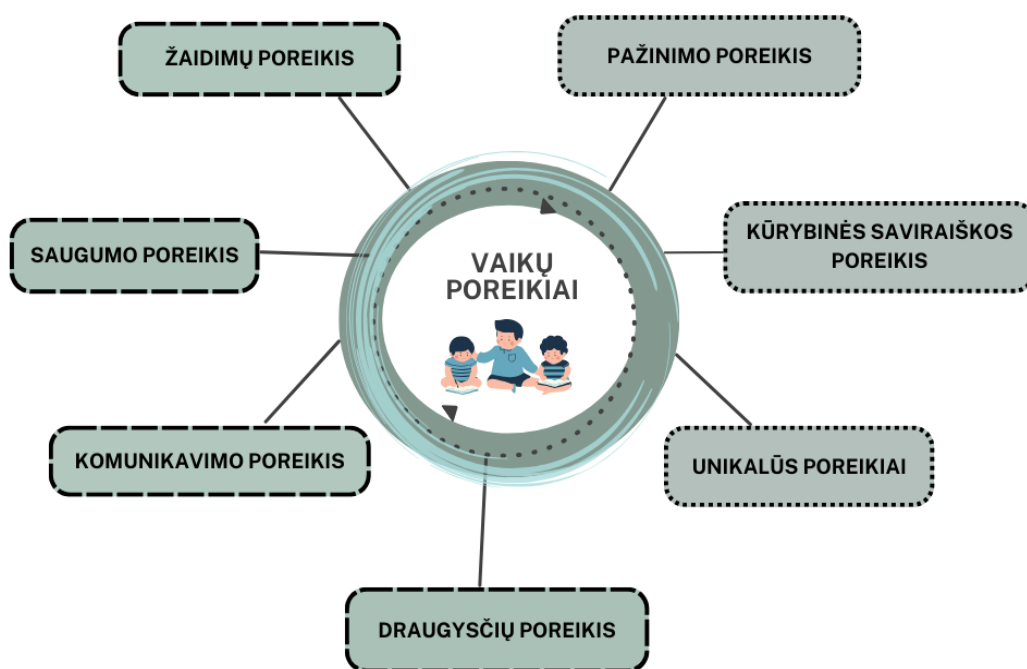
Vaikų ugdymas(is) grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

- **vaiko orumas** – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;
- **vaiko gerovė** – vaiko gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;
- **saviraiškos laisvė** – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;
- **lygiavertis dalyvavimas** – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;
- **lygiateisiškumas ir teisingumas** – kiekvienam vaikui užtikrinamos vienodos galimybės augti ir ugdytis, nepaisant lyties, sveikatos ar socialinės bei kultūrinės padėties; siekiama mažinti atskirtį, saugoti vaiko teises tiek ugdymo įstaigoje, tiek už jos ribų;
- **pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei** – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;
- **bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas** – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;
- **kultūrinis tapatumas** – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai,

tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

3. Vaikų poreikiai

Skyriuose ugdomi skirtingos asmeninės patirties, socialinės padėties, kultūros, įvairių unikalių poreikių vaikai nuo 1,5 iki 7 metų. 1,5–3 metų mažyliai pradeda aktyviai tyrinėti pasaulį. Šiuo amžiaus tarpsniu vaikui gyvybiškai svarbu pačiam atrasti, pasiekti, nuspręsti. Nuo 4 iki 6 metų labiausiai vystosi vaikų iniciatyvumas, todėl jis nori išbandyti naujausių dalykų, pažinti, eksperimentuoti, kurti. Skyriuose tenkinami ir turtinami kiekvienam vaikui aktualūs poreikiai (2 pav.):

2 pav. Vaikų poreikiai

- **Vaiko žaidimo poreikis** – svarbu turėti laisvę, laiką, erdvę, žaidimo partnerių ir galimybių kurti vaikų kultūrą per bendrą žaidimą. Žaidimas vertinamas kaip savarankiška ir svarbi vaikų veikla. Suaugusieji stebi ir jautriai įsitraukia, padėdami augti žaidimo gebėjimams.
- **Saugumo poreikis** – vaikas turi jaustis saugus, matomas, girdimas, gerbiamas ir palaikomas. Svarbu ne tik užtikrinti saugumą, bet ir įtraukti vaiką į atsakomybės už save ir kitus ugdymą.
- **Draugystės poreikis** – vaikas turi jaustis priimtas, patirti bendrumą, turėti artimų draugų. Ugdymo aplinka skatina bendravimą ir bendradarbiavimą.
- **Komunikavimo poreikis** – vaikai turi galimybę reikšti emocijas, mintis įvairiomis priemonėmis – žodžiu, judesiu, piešiniu ar muzika. Skatinamas pagarbus ir veiksmingas bendravimas.
- **Pažinimo džiaugsmo poreikis** – vaikai tyrinėja, klausinėja, kuria ir džiaugiasi atradimais. Jie patys kuria savo supratimą apie pasaulį.
- **Kūrybinės saviraiškos poreikis** – vaikui sudaromos sąlygos atrasti ir plėtoti savo kūrybiškumą per įvairias veiklas.

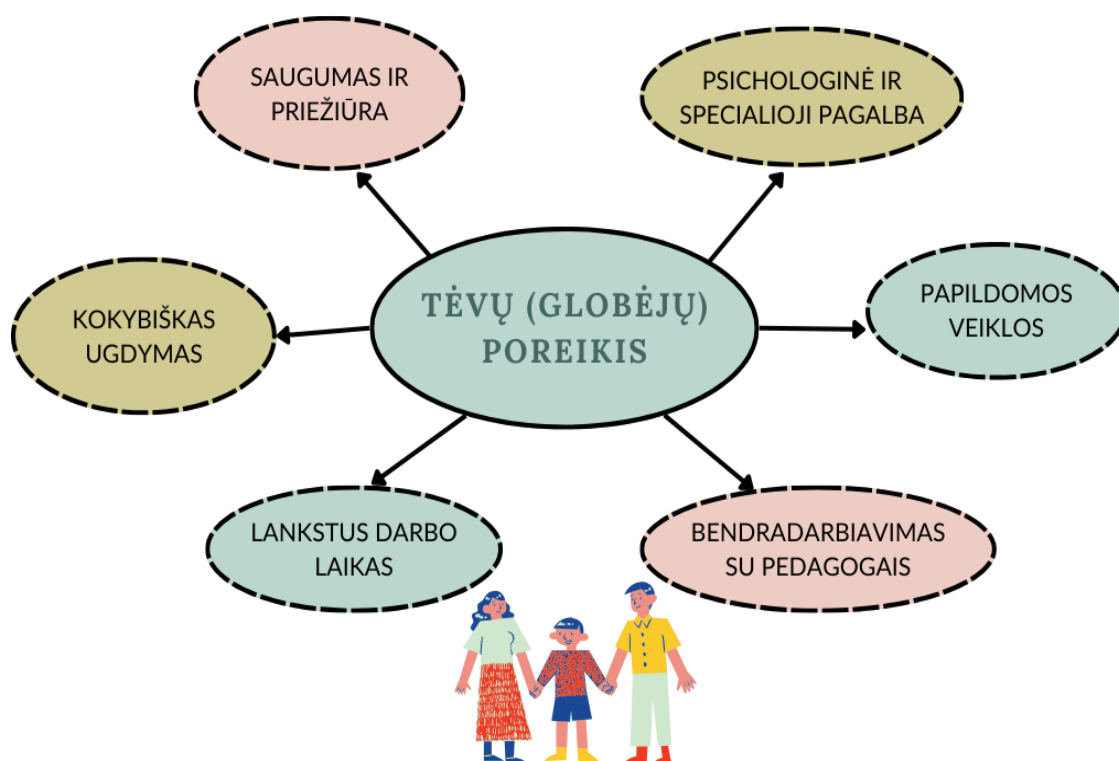
Programa taip pat sukuria prielaidas atliepti ir tenkinti **unikalius kiekvieno vaiko poreikius**, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

4. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Tėvai (globėjai) – svarbiausi vaikų ugdytojai. Jie yra atsakingi už vaiko gerovę, sveikatą ir kokybišką ugdymą, dalyvauja vaiko ugdymo ikimokyklinėse grupėse procese kaip partneriai. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos paskirtis – bendradarbiaujant su šeima ugdyti vaiką, atsižvelgiant į tėvų (globėjų) lūkesčius ir vaikų poreikius. Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima grindžiamas abipusiu supratimu ir atsakomybe, geranoriškumu, pagarba, konfidencialumu, pagalba ir dėmesiu.

Tėvai (globėjai) yra nuolatiniai pagalbininkai ugdymo(si) procese, ugdomosios aplinkos kūrimo, palaiko tradicijų puoselėjimą, vaikų sveikatos stiprinimą, dalyvauja renginiuose, projektuose. Su tėvais (globėjais) tariamasi dėl vaiko ugdymo(si) tikslų, švietimo pagalbos teikimo, vaikų saviraiškos poreikių tenkinimo, atsižvelgiama į jų lūkesčius (3 pav.). Šeimų lūkesčiai ikimokykliniam vaiko ugdymui yra tokie :

- **saugumas ir priežiūra** – užtikrintas vaikų fizinis ir emocinis saugumas, higienos laikymasis, sveika mityba;
- **kokybiškas ugdymas** – profesionalūs pedagogai, šiuolaikiniai ugdymo metodai, individualus požiūris į vaiką;
- **lankstus darbo laikas** – galimybė palikti ir pasiimti vaiką tėvams patogiu metu;
- **bendradarbiavimas su pedagogais** – grįžtamasis ryšys apie vaiko pažangą, konsultacijos dėl ugdymo ir auklėjimo;
- **papildomos veiklos** – meno mokyklos užsiėmimai, kūrybinės dirbtuvės, sporto užsiėmimai;
- **psichologinė ir specialioji pagalba** – specialistų (psichologų, logopedų) pagalbos prieinamumas esant poreikiui.

3 pav. Tėvų (globėjų) poreikiai

Vieniems tėvams (globėjams) aktualu, kad vaikas būtų kokybiškai ugdomas, kad būtų plėtojami jo gabumai ir talentai, kiti tėvai labiau tikisi meilės vaikui ir geros vaiko savijautos, dar kiti

tikisi pagalbos įveikiant vaiko socialines ir pažinimo problemas. Apibendrinus tėvų (globėjų) lūkesčius, ugdymo(si) procese svarbiausia: patirtinis ugdymas, vaikų loginio mąstymo ugdymas, veikimas situacijose, kupinose žaismingumo, nuotykių, atradimų; asmeninė kiekvieno vaiko ūgtis; teigiamas mikroklimatas; kompetentingi pedagogai; bendradarbiavimas; ugdymosi aplinkos praplėstos už darželio ribų.

Bendravimo formos: elektroninis dienynas, elektroninis paštas, uždaros facebook grupės, susitikimai, individualūs pokalbiai, atvirų durų dienos ir pan. Darbėnų gimnazijoje yra Iniciatyvių tėvų klubas, kuriame ikimokyklinio ugdymo lūkesčiams atstovauja ir skyrių tėveliai.

5. Regiono ypatumai ir mokyklos savitumas

Ikimokyklinio ugdymo skyrius įsikūręs ekologiškai švarioje ir turtingoje gamtinėje aplinkoje, netoli Darbos upelio, miško, gimnazijos stadiono, turi palankią gamtinę aplinką edukacinėms veikloms (jos gali vykti gimnazijos stadione, Vytauto Didžiojo parke). Kuriama edukacinė aplinka aktyviai ir smagiai vaikų veiklai, numatytos erdvės bėgiojimui, laipiojimui, akmenų takeliai pėdučių masažui, galimybė bėgioti po žolę, žvyrą, vieta mankštai, erdvės, kurios nebus užbaigtos iki galo, o palikta vietos pačių vaikų kūrybai. Darželyje yra STEAM kambarys, skirtas vaikų inžineriniam ir matematiniam ugdymui.

Organizuojant ugdymo procesą bus atsižvelgta į geografinius, istorinius, kultūrinius, socialinius Žemaitijos regiono ypatumus, puoselėjama žemaičių tarmė, supažindinama su tautodaile, tautosaka, darbų tradicijomis, amatais (duonos kepimo, odininkystės, kalvystės, vytelių pynimo), seniūnijos apylinkėmis bei žmonėmis. Mokykliniais autobusais vaikai turi galimybę nuvykti į Palangą, Šventąją, Klaipėdą, dalyvauti Kretingos muziejuje vykstančiuose edukaciniuose užsiėmimuose.

Ikimokyklinio ugdymo skyrius – įstaiga be sienų. Kas antrą mėnesį kviečiami spektakliai ar edukacijos. Aktyviai dalyvaujama gimnazijos renginiuose, akcijose. Bendradarbiaujant su tėveliais, su kitomis miestelio įstaigomis organizuojamos socializacijos dienos.

Grūšlaukės skyrius palaiko glaudžius ryšius su Kretingos kultūros centro Grūšlaukės filialu, Kretingos rajono savivaldybės Motiejaus Valančiaus viešosios bibliotekos Grūšlaukės filialu. Ugdytiniai dalyvauja kaimo bendruomenės renginiuose, valstybinių švenčių minėjimuose, puoselėja tautines tradicijas, organizuoja renginius, kalendorines šventes, vykdo bendrus projektus su kaimo biblioteka. Grūšlaukės užgavėnės 2025 metais įrašytos į Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą. Ši tradicinė kalendorinė šventė atspindi kultūros paveldo vaidmenį stiprinant kartu ir bendruomenės ryšius, užtikrinant tradicijų tęstinumą ir svarbą dabarties visuomenėje. Etnokultūrinis ugdymo modelis įgyvendinamas mišraus amžiaus grupių organizavimo forma. Ugdymas grindžiamas integruotomis veiklomis, kurios sujungia skirtingas sritis (pvz., gamtos tyrinėjimą su menine raiška ar matematika). Taikomos aktyvios ugdymosi strategijos – patirtinis ugdymas, projektinės veiklos, žaidybiniai elementai. Ugdymo turinys yra lankstus, leidžiantis pedagogui reaguoti į vaikų iniciatyvas. Skatinamas žaidimu grįstas mokymasis, natūralus smalsumas ir tyrinėjimas.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

- **Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas.** Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si).

- **Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas.** Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.

- **Žaismės principas.** Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.

- **Sociokultūrinio kryptingumo principas.** Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei.

- **Integralumo principas.** Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas.

- **Įtraukties principas.** Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.

- **Kontekstualumo principas.** Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo.

- **Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas.** Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos išiklausant ir atliepiančiomis vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus.

- **Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas.** Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.

- **Reflektyvaus ugdymo(si) principas.** Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvaisto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

- **Šeimos ir mokyklos partnerystės principas.** Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja ugdant vaiką, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę.

III. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO SI REZULTATAI

Tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

- **Skatinti vaikų pasitikėjimą savimi** per savarankiško veikimo galimybes, sprendimų priėmimą ir savo nuomonės išsakymą saugioje aplinkoje.

- **Formuoti rūpinimosi savimi ir kitais pradmenis**, skatinant asmens higienos, sveikos gyvensenos, tarpusavio pagalbos ir bendradarbiavimo įgūdžius.

- **Ugdytis kultūrinį ir socialinį jautrumą** per žaidimus, veiklas ir pasakojimus, atspindinčius skirtingas tradicijas, šeimų įvairovę bei socialinius vaidmenis.

- **Plėtoti vaikų komunikavimo gebėjimus** per įvairias kalbines veiklas – pasakojimą, vaidybą, klausymąsi, diskusijas bei bendrų sprendimų priėmimą grupėje.

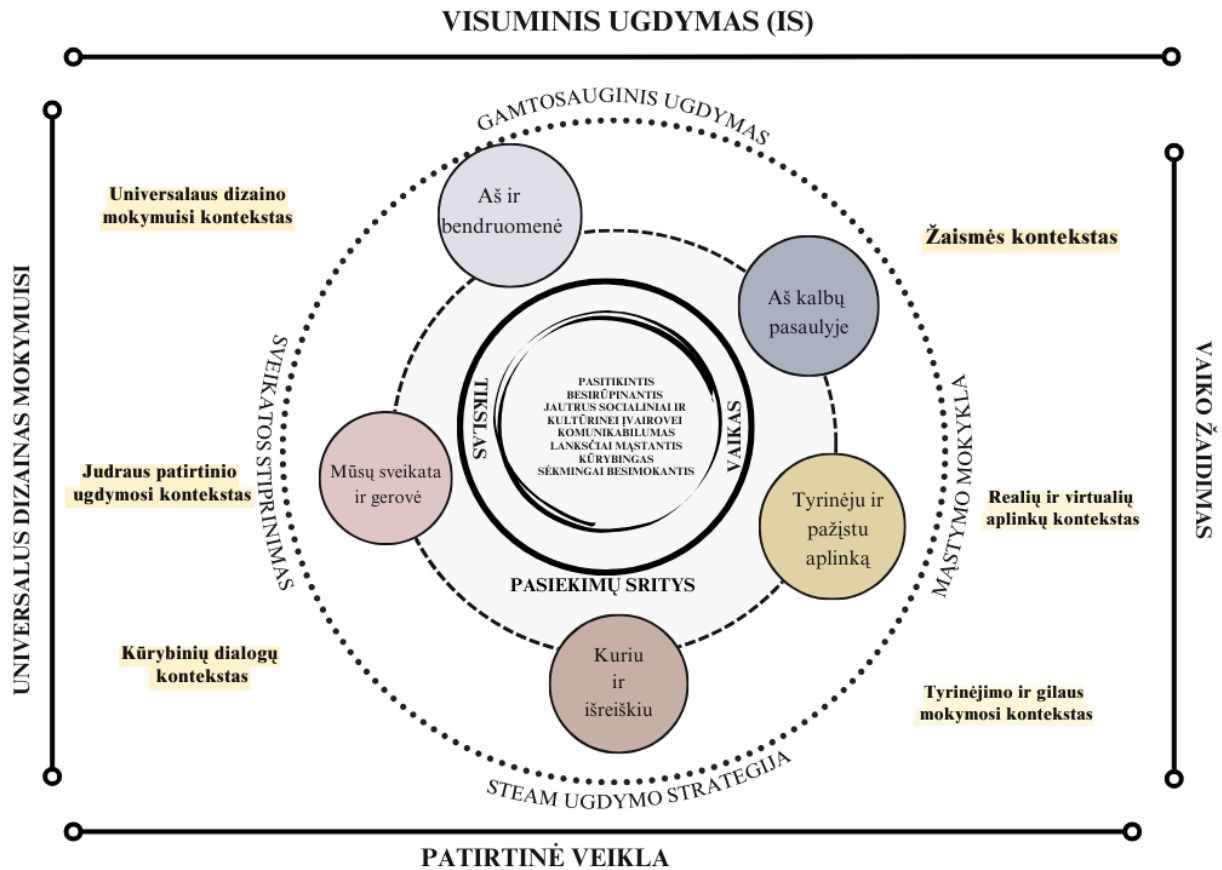
- **Skatinti lankstų mąstymą** suteikiant galimybes tyrinėti, kelti klausimus, bandyti įvairius problemų sprendimo būdus ir pasitelkti vaizduotę.

- **Puoselėti kūrybiškumą** per dailės, muzikos, judesio, kūrybinio žaidimo ir tyrinėjimo veiklas, leidžiant vaikams laisvai reikšti mintis bei jausmus.

- **Ugdytis mokėjimo mokytis pradmenis** mokantis stebėti, numatyti veiksmų eigą, įsivertinti patirtį bei susidomėti naujomis veiklomis.

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai.

Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią vaiko galių ūgtį (4 pav.): kasdienio gyvenimo įgūdžiai; fizinis aktyvumas; emocijų suvokimas ir raiška; savireguliacija ir savikontrolė; savivoka ir savigarba; santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais; aplinkos pažinimas; matematinis mąstymas; skaitmeninis sumanumas; kalbų supratimas; kalbinė raiška; estetiškas suvokimas; meninė raiška; kūrybiškumas; tyrinėjimas; problemų sprendimas; gebėjimas žaisti; mokėjimas mokytis.

4. pav. Konceptualus ugdymo(si) modelis: galios, sritys, kontekstai, IU pagrindas ir įstaigos savitumas

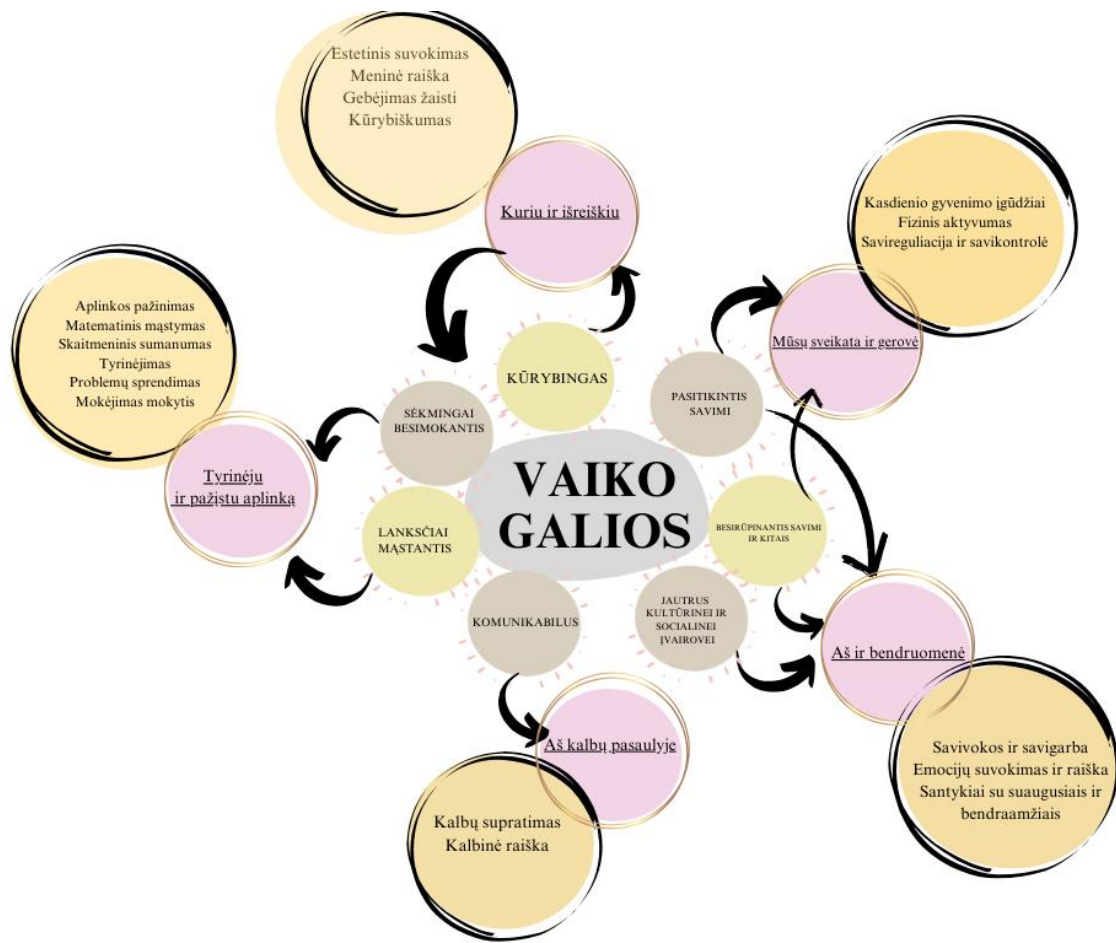
IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ugdymo turinys atitinka vaiko poreikius, interesus, tikslus, siekiama integraliai ugdyti vaikų gebėjimus, įgūdžius, vertybines nuostatas kasdieninės veiklos metu, atsižvelgiant į vaiko amžiaus tarpsnio ypatumus. „Ugdymo(si) turinys kuriamas atsižvelgiant į keturis pagrindinius principus: *visuminį ugdymą(si)*, *universalų dizainą mokymuisi*, *vaiko žaidimą ir patirtinę veiklą*. Programa parengta visam ikimokykliniam laikotarpiui 1–6 metų vaikams, į atskiras grupes ugdymo turinys neskirstomas, nes tiek ikimokyklinio ugdymo skyriuje, tiek Grūšlaukės skyriuje vaikai ugdomi mišrioje vaikų amžiaus grupėse.

Ugdymo turinys sudėliotas pagal 5 ugdymosi sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“.

Atsižvelgiant į vaiko amžių, kiekvienoje ugdymo(si) srityje numatytos ugdomos vaiko galios, pasiekimų sritys, esminiai gebėjimai, vertybinės nuostatos ir pateiktos ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos) (5 pav.). Ikimokyklinio ugdymo turinį dėliojame pagal tai, ko norime pasiekti

per tam tikrą amžiaus laikotarpį. Lentelėje fiksuojame galutinį siekiamą rezultatą trečiame pasiekimų žingsnyje ir šeštame pasiekimų žingsnyje.

5 pav. Ugdymo(si) turinys

4.1. Ugdymo(si) sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“

Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti kasdienes gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, savivoką ir savigarbą, savireguliaciją ir savikontrolę.

Galimi ugdymosi kontekstai (situacijos, aplinkos):

- „Mano kūnas ir jo pojūčiai“ – kūno dalys, pojūčiai, judėjimo džiaugsmas;
- „Kaip jaučiuosi šiandien?“ – emocijų atpažinimas ir įvardijimas, nuotaikų spalvos;
- „Augu sveikas“ – sveika mityba, vaisiai, daržovės, vandens svarba;
- „Judu ir stiprėju“ – aktyvus laisvalaikis, fiziniai žaidimai, sportas;
- „Tvarkingi įpročiai – kasdien“ – rankų plovimas, dantukų priežiūra, švaros palaikymas;
- „Saugiai namie ir lauke“ – saugus elgesys, eismas, taisyklės;
- „Man gera su kitais“ – bendravimo įgūdžiai, pagarba, empatija;
- „Poilsis ir atsipalaidavimas“ – poilsio svarba, atsipalaidavimo pratimai.

Pedagogo vaidmuo:

- pavyzdys ir modeliuotojas – demonstruoja sveikus įpročius, rūpinasi savijauta;
- emocijų aplinkos kūrėjas – kuria saugią, ramią, palaikančią atmosferą;
- stebėtojas ir palydovas – reaguoja į vaikų emocijas, elgesio pokyčius;
- judėjimo ir laisvės skatintojas – užtikrina judėjimo galimybes, kviečia tyrinėti per veiklą;
- bendradarbiautojas su šeima – padeda stiprinti sveikos gyvensenos nuostatas namuose.

Ugdymo (si) turinys

UGDYMO(SI) SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“		
Ugdomos vaiko galios: besirūpinantis savimi ir kitais; patikintis.		
Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. <i>Esminis gebėjimas</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo.	Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)	
	*Suaugusiojo padedamas ruošia maistą; tepa, laužo, mirko. Pradedą tinkamai naudotis stalo įrankiais. *Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradedą laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėse. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 10.4.)	Mokosi, kaip naudotis asmens higienos reikmėmis; muilu, nosine, rankšluosčiu. Suaugusiojo padedamas plaunasi rankas, šluostosi rankas, išpučia nosį. Parodo, kokius patiekalus valgo. Mokosi laikytis asmens higienos, grūdintis. Pradedą suprasti ir atjausti draugą, sužino ir įsitikina, kokie pavojai slypi aplinkoje, pratinasi jų išvengti. Sužino apie naudingiausias vaisių ir daržovių savybes. Sveikatingumo dienomis ragauja įvairias daržoves ir vaisius. Pradedą suprasti apie saugų elgesį Vaikai mokomi atsargiai elgtis su daiktais, su kuriais galima susižeisti (pavyzdžiui, žirklys, plaktukas ir kt.); vengti pavojingų situacijų (pavyzdžiui, nušokti nuo švytuojančių sūpynių ar kt.), aiškintis jų atsiradimo priežastis, ieškoti sprendimų, kaip jų išvengti, prirėkus paprašyti suaugusiojo pagalbos.
Ikmokyklinis ugdymas (3–6 metai)		
	*Įvardija, ko reikia valgyti daugiau, o ko mažiau, kad augtų sveikas, esant galimybei pirmenybę teikia sveikatai palankiems maisto produktams. Valgo savarankiškai, tvarkingai. *Taisyklingai plaunasi rankas. Atsižvelgdamas į tai ar jam šilta, ar šalta, nusirengia ar apsirengia drabužius, rūpinasi savo asmeniniais ir bendrais daiktais grupėje; padeda į vietą, saugo, sutvarko. *Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių grupėje, kieme, išvykose. Paaiškina saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis, buitinais prietaisais, aštriais daiktais ir sveikatai pavojingomis medžiagomis taisykles, įvardija aplinkoje esančias nesaugias	Sveikatingumo dienomis valgo įvairias daržoves ir vaisius. Laikosi tinkamos valgymo kultūros bei asmens higienos. Sužino, kad kiekviena maisto rūšis padeda jiems augti sveikiems (vitaminai, daržovės, vaisiai), žino, ką daryti, kur kreiptis, kai serga. Sužino, kodėl reikia rūpintis savo dantimis, kas saugo, stiprina dantis. Įpranta saugiai elgtis gatvėje. Stengiasi saugiai elgtis, vengti pavojų, jaučia atsakomybę už savo sveikatą, moka suprasti ir atjausti draugą, sužino ir įsitikina, kokie pavojai slypi aplinkoje, pratinasi jų išvengti. Įgyja supratimą apie kvaišalų žalą. Žaidžia vaidmenų žaidimus.

	<p>vietas. Paaškina, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „stop”, „ne” reaguodamas į jo privatumą, pažeidžiantį elgesį. Paaškina kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei, žino pagalbos telefono numerį.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 10.4)</p>	<p>Vaikai mokosi geranoriškai bendrauti. Kartu su vaikais sudaroma dienotvarkė, kuriamos elgesio grupėje taisyklės. Modeliuojamos įvairios situacijos, skaitant istorijas, žaidžiant.</p>
Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Fizinis aktyvumas <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminis gebėjimas</i> Tiksliai ir koordinuota šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.</p>	Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)	
	<p>*Pastovi ant vienos kojos (3-4 sekundes).Tikslingai skirtingu ritmu eina ten, kur nori, vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25-30 cm.) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. Atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo laiptelio, peršoka liniją, spiria kamuolį.</p> <p>*Derina akies ir rankos, abiejų rankų ir kojų judesius; veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 11.4)</p>	<p>Vaikai dalyvauja mokytojos paruoštuose fiziniuose užduotyse. Žaidžia judriuosius žaidimus, kurie aktyvina ne tik kūno judėjimą, bet suteikia emocijų, išgyvenimų. Žaisdamas juda įvairiais būdais pvz. vaikas vaikšto keturiomis, kaip šuniukas, nerangiai, kaip dramblys, tyliai kaip pelė, ištiesęs kaklą kuo aukščiau kaip žirafa.</p> <p>Vaikai sudeda 4–6 kaladėles vieną ant kitos, varto knygeles po vieną puslapį, atsuka, užsuka dangtelius. Ant grindų išdėstytos pėdos - vaikas jomis eina paprastai po to ant pirštų galų. Vaikas laisvai tyrinėja savo judėjimą – stovi ant vienos kojos, suka ratus, bando išlaikyti pusiausvyrą. Kartoja, kas pavyksta, juokiasi, kai nepavyksta, bet bando dar kartą.</p>
	Ikmokyklinis ugdymas (3–6 metai)	
	<p>*Ištvermingas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šoka į toli, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi, taisyklingai. Atpažįsta akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad reikia poilsio ir judėjimo.</p> <p>*Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles; ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 11.4.)</p>	<p>Vaikai užlipa ant bet kokio paaugstinimo ir nušoka ant žemės. Mėto kamuolį į taikinį. Mėto kamuolį vienas kitam ir gauda, meta į žemę viena ranka, o kita ranka jį pagauna. Aktyviai veikia su įvairiomis priemonėmis (Kamuoliais, lankais, lazdelėmis ir kt.). Žaidžia judriuosius žaidimus (pvz.: „Susirask porą”, „Medžiotojas ir kiškiai”, „Jūra banguoja” ir kt.)</p> <p>Pieštuku, teptuku, piešia, braižo nesudėtingas geometrines figūras. Iš plastilino lipdo įvairius daiktus, kerpa tiesiai, taisyklingai laikydamas žirkles ir klijuoja pasirinktas figūras, atlieka smulkiosios motorikos lavinimo pratimus.</p>

Pasiiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Savireguliacija ir savikontrolė <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminis gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiau drinęs geba nusiraminti.</p>	<p>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</p> <p>*Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus.</p> <p>*Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį.</p> <p>* Pradeda laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk.13.4.)</p>	<p>Bando susidraugauti. Žaidžia socialinius žaidimus drauge su jais, dalinasi norimu žaislu. Domisi artimiausia socialine aplinka – grupe. Vaikai susipažįsta su nauja aplinka, joje žaidžia, ką nors smagaus, malonaus. Susipažįsta su naujais žaislais, kaip jie atrodo, juda, kokius garsus skleidžia. Skatinti vaikus su nauju žaislu žaisti savarankiškai. Mokosi valdyti savo emocijas ir stengiasi laikytis taisyklių. Vertina ir klauso auklėtojo nuomonės, paskatinimu, raminiu. Susipažįsta su mandagiais, maloniais žodeliais, juos įsimena, stengiasi jų išmokti. Analizuoja paveikslėlius, kuriuose vaizduojamas tinkamas, netinkamas elgesys. Žaidimų, pokalbių metu laikosi elgesio taisyklių. Kartu su auklėtoja varto knygeles, kuriose veikėjai yra skirtingos nuotaikos. Klausosi auklėtojos pasakojimų, kaip reikia elgtis lauke, gatvėje, namuose. Susipažįsta su įvairiausiais daiktais. Mokosi juos įvardinti, priskirti pavojingiems arba saugiems.</p>
		<p>Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)</p> <p>*Pats taiko įvairius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo jis kitiems. *Siekdamas tikslo geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas; vienas ir kartu su kitais ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį *Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus. Nuoroda į pasiekimų aprašą (13.4.)</p>

4.2. Ugdymo(si) sritis „Aš ir bendruomenė“

Ugdymo(si) srities paskirtis – plėtoti vaikų savivoką ir savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją ir kontrolę, santykius su suaugusiaisiais ir vaikais, socialinį ir kultūrinį supratingumą.

Galimi ugdymosi kontekstai (situacijos, aplinkos):

- „Mano šeima“ – šeimos narių pažinimas, jų vaidmenys, šeimos tradicijos;
- „Darželis – mūsų bendruomenė“ – grupės taisyklės, pareigos, draugystė;
- „Mano draugai“ – emocijų atpažinimas, konfliktų sprendimas, draugiškumo skatinimas;
- „Pagalba ir rūpestis“ – kaip galiu padėti kitam, rūpintis mažesniu, paguosti;
- „Kaimynai, miestelis, miestas“ – pažintis su įvairiomis profesijomis, lankytinomis vietomis;
- „Šventės ir tradicijos“ – bendruomenėje švenčiamos šventės, papročiai, tautinis paveldas;
- „Mes esame skirtingi“ – tautiškumo, kultūrinės įvairovės pažinimas, pagarba kitokiam;
- „Aš galiu prisidėti“ – vaikų įtraukimas į sprendimų priėmimą, iniciatyvas, pvz., grupės taisyklių kūrimą, žaislų tvarkymo sistemą.

Pedagogo vaidmuo:

- stebėtojas ir palydėtojas, padedantis vaikui atrasti save ir kitus;
- pavyzdys, modeliuojantis pagarbą bendravimą, empatiją ir bendradarbiavimą;
- refleksijos skatintojas, kviečiantis vaikus įvardinti savo jausmus, elgesio motyvus;
- kontekstų kūrėjas, sudarantis sąlygas vaikams patirti bendruomeniškumą;
- tiltas tarp šeimos ir darželio, stiprinantis bendradarbiavimą su tėvais.

Ugdymo(si) turinys

UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“		
Ugdomos vaiko galios : besirūpinantis savimi ir kitais, pasitikintis, jautrus socialinei ir kultūrinei įvairovei.		
Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)		
Savivoka ir savigarba <i>Vertybinė nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminis gebėjimas</i> Susipažįsta su savo kūnu, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei.	*Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. *Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. *Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiaisiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. *Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk.14.4.)	Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro, kaip juda. Stebėdami save veidrodyje, savo atvaizdą matydami vandens paviršiuje, ant blizgių daiktų paviršių, žaidžia šešėlių žaidimus; Savo augimą pajaučia per didėjančią savarankiškumą kasdienėse veiklose: matuojasi išaugtus drabužėlius ar batus, naudoja ūgio matuoklius, žiūri anksčiau darytas savo nuotraukas; Išitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos, tautodailės, etnomuzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.
Ikimokyklinis ugdymas (4–6 metai)		
	*Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Dalinasi stebimais apie vidinių	Tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo,

	<p>kūno sistemų veiklos išorinius ženklus (išskvepiamas oras, širdies plakimas ir kt.).</p> <p>*Teigiama vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis.</p> <p>*Dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose. Prisideda prie šeimoje, grupėje ar mokykloje priimamų sprendimų.</p> <p>*Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, supranta, kad visi žmonės yra lygūs, pasako keletą šalių panašumų ir skirtumų. Domisi ir dažniausiai laikosi šeimos, grupės, mokyklos, vietinės bendruomenės vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk.14.4.)</p>	<p>kraujotakos sistemas, varto enciklopedijas vaikams, žiūri informacinius filmukus, taikant vaikams skirtas papildytosios realybės technologijas, atlieka eksperimentus, kuria modelius, kurie nematoma padaro matomą. Drąsiai imasi naujų sumanymų ir lyderystės (vadovauja žaidimui, padeda mažiau gebančiam, dalinasi patirtimi). Žaisdami, kurdami savo augimo laiko juostas, ištraukia į mokytojo tikslingai pasiūlytas savo augimo tyrinėjimo veiklas (matavimai, kūno kontūro apvedimas, pėdų, plaštakų atspaudai, talentų šou ir kt.). Vaikai tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, piešia ir samprotauja, kaip atrodyt užaugę, ko norėtų išmokyti ir kuo norėtų tapti.</p>
Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Emocijų suvokimas ir raiška</p> <p><i>Vertybinė nuostata</i></p> <p>Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i></p> <p>Atpažįsta, atliepia, savo ir kitų emocijas ar jausmus, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p>	<p>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</p> <p>* Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus.</p> <p>* Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdęs).</p>	<p>Stebi save veidrodyje, veido išraiškomis vaizduoja įvairias emocijas.</p> <p>Tyrinėja nuotraukas, knygeles, paveikslėlius, kuriose pavaizduotos įvairios emocijos, bando jas atpažinti, įvardinti.</p>
	<p>Ikimokyklinis ugdymas (4–6 metai)</p> <p>*Apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis.</p> <p>*Gana tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti.</p> <p>*Pradeda kalbėtis apie tai, kaip jaučiasi ir išreiškia jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 12.4.)</p>	<p>Įvairiomis vizualiomis priemonėmis (veideliais, spalvomis, emocijų termometre) žymi, įvardina pažymėtas emocijas, įvardina priežastis, sukėlusias vieną ar kitą emociją. Neigiamoms emocijoms reikšti naudoja tinkamus nusiramino būdus (giliai kvėpuoja, skaičiuoja iki 3,5, išminko, nupučia pyktį, gniaužo kamuoliuką, žaidžia su kinetiniu smėliu ir kt.).</p>

		Varto, komentuoja emocijų knygelėse mato paveikslėlius (knygelių rinkinys: „Mano emocijos ir jausmai“, „Kakės Makės emocijos“, „Ką aš jaučiu“). Žaidžia vaidmenų, naratyvinius žaidimus, per kuriuos atpažįsta, išreiškia emocijas. Klausosi terapinių pasakų, skaitomų istorijų, žiūri filmukus, diskutuoja apie savo ir kitų patiriamas emocijas, jas sukėlusias situacijas bei jų atsiradimo priežastis, jas iliustruoja piešinėliais. Įvairiomis meninės raiškos priemonėmis vaizduoja emocijas (piešia, dažo lipdo).
Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
	Ankstyvasis ugdymas (1–3 m.)	
Santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais. <i>Esminis gebėjimas</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, aiškinasi, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes.	*Drąsiai išbando ką nors naują, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. *Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Pradeda suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojama bendrai. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 15.4.)	Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. Tyrinėja aš – ne aš ribas; kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirenka savo drabužėlius ar žaislus, aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu.) Žaidžia su mokytoju žaidimus: „Vaidrodis“ – atkartoja suaugusiojo judesius, bando vaidmenų žaidimus „aš mama / tėtis / gydytojas“.
	Ikimokyklinis ugdymas (4–6 m.)	
	*Stengiasi geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiaisiais bei vaikais. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. *Supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo ar kito vaiko nuomonę, aiškinasi, tariasi. Pradeda tarpininkauti kitiems vaikams, jiems sprendžiant tarpusavio nesutarimus.	Žaidžia bendrus žaidimus, žaidimus grupelėse. Inicijuoja bendrus žaidimus, patys siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisykles, padeda, paremia vienas kitą, tariasi. Mokosi išklausyti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti. Susipažįsta su pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų,

	<p>*Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai.</p> <p>*Supranta, kad gyvendamas grupėje turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 15.4.)</p>	maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumais ir įvairove.
--	---	--

4.3. Ugdymo (si) sritis „Aš kalbų pasaulyje“

Ugdymo(si) srities paskirtis – plėtoti kalbų supratimą, kalbinę raišką, skaitmeninį sumanumą, meninę raišką, aplinkos pažinimą.

Galimi ugdymosi kontekstai (situacijos, aplinkos):

- netikėtas objektas grupėje (pvz., batsiuvio įrankiai);
- iškarpytos pasakos dalys (vaikai dėlioja ir seka pasakojimą);
- svečio (boružėlės, katės, gandro, girininko, policininko ar kt.) interviu;
- paroda (įvairių meno kūrinių/darbelių ekspozicija);
- dienos naujienos (kas įvyko grupėje/darželyje);
- knygų kampelis (garsinės, vizualinės, skiemenuotos ar kt.);
- abėcėlės kampelis (plakatai, kortelės, morzės abėcėlė, raidelės ar kt.);
- kalbos kampelis (su veidrodžiu, mikrofonu, kalbos kortelėmis ar kt.);
- magnetinė lenta (magnetiniai paveikslėliai, raidės, formos, ženklais ir kt.);
- kodai (raidžių, garsų, paveikslėlių ar kt.);
- stalo žaidimai („Dobble“, „Incognito“, „Mažųjų alias“ ar kt.);
- teatro kampelis (šešėlių, pirštų ar kitos teatro lėlės).

Pedagogo vaidmuo:

- modeliotojas – rodo taisyklingos ir įvairiapusės kalbos pavyzdį, turtina žodyną;
- skatintojas – drąsina kalbėti visus vaikus, nepriklausomai nuo jų kalbos gebėjimų;
- klausytojas – rodo dėmesį vaikų kalbai, reaguoja į ją pagarbiai ir palaikančiai;
- kalbos aplinkos kūrėjas – sukuria kalbingą, vaizdingą ir gyvą aplinką;
- tarpininkas tarp kalbų – palaiko dvikalbystę, įtraukia vaikų gimtąsias kalbas į ugdymą.

Ugdymo(si) turinys

UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE“		
Ugdomos vaiko galios: komunikabilus.		
Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Kalbų supratimas <i>Vertybinė nuostata:</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą. <i>Esminis gebėjimas:</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)	
	*Trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų; supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, klausimus, kurie prasideda žodžiais: „kas“, „ką“, „kur“, „kiek“, du vienas paskui kitą sekančius prašymus; greitai mokosi naujų žodžių. *Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai	Žaidžia siužetinius, smulkiosios motorikos žaidimus, sportuoja, tyrinėja grupės aplinką, varto knygas, klausosi garsinių/muzikinių knygų, dainelių, gamtos garsų. Suaugusiojo padedami, vaikai tyrinėja grupėje esančius daiktus (plakatus, paveikslėlius, žaislus, veiklų priemones ir kt.), kaupia patirtį dienos veiklų metu, per įvairias savaitės temas, atranda žodinius ryšius tarp daikto ir pavadinimo, tarp daromo veiksmo

	<p>naudojamų gestų, simbolių paveikslėlių, ženklų prasmę.</p> <p>*Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais.</p> <p>*Stengiasi išklausyti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 19.4.)</p>	<p>ir jį reiškiančio žodžio, tarp garso ir įvykusio veiksmo ar jo sukėlėjo.</p> <p>Klausosi įvairių skambesių (sukeltų stiklo, plastiko, medinių daiktų sudaužimo/tuksenimo /trynimo, įvairaus turinio barškučių, muzikos instrumentų ir kt.), skirtingų žmonių balsų (kūdikių, vaikų, suaugusių, senjorų, aukšto bei žemo tembro, įvairaus tempo pasakojimų), eiliuotų pasakų, eilėraščių. Mokytojo padedami, bando veikti su turimais daiktai, tyrinėja veiksmų ir garsų greitį bei bando atkartoti ir/ar sukurti ritminius pratimus. Stebi įvairių rūšių vaidinimus. Naudoja teatro, šešėlių, rankų, pirštų ar kt. lėles, emocinius žaislus ir kuria siužetus. Žaidžia kartojimo žaidimus („Jurgelis meistrelis“, „Emociukai“, „Kas aš?“ ir t.t.). Vaikai, padedant suaugusiam, kartoja gyvūno/žmogaus/emocijos/daikto ar kt. elemento judesius, garsus, mimikas ir kt. veiksmus.</p> <p>Tyrinėja knygas (storais lapais, su atvartėliais, dideliais paveikslėliais, sensorines, vaizdines enciklopedijas), žiūri paveikslėlių korteles, mokytojo padedami, parodo, įvardija, klausia apie matomą vaizdą, Atranda sąvokas „toks pat“, „vienodi“, sieja paveikslėlį su matomu daiktu grupėje.</p> <p>Dalyvauja mokytojo sukurtuose skaitymo ritualuose (pasaka prieš miegą ir kt.). Klausosi muzikinių knygelių, lengvai suprantamų muzikinių dainelių.</p>
Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)		
	<p>*Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinius, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių.</p> <p>* Atpažįsta, kokie integruoti raiškos būdai ir priemonės buvo panaudoti perteikiant jausmą, idėją ar mintį.</p>	<p>Kuria trumpus pasakojimus, suaugusiojo padedamas juos įrašo. Dalyvauja mokytojo organizuojamuose žaidimuose/veiklose („Autoriaus kėdė“, „Knygelės kūrimas“ „Gražių žodžių skrynelė“, „Mano žodynėlis“ ir kt.). Ryto ritualo metu: sveikinasi keliomis kalbomis. Klausosi patarlių, samprotauja apie galimas reikšmes.</p> <p>Susipažįsta su įvairiomis mimikomis bei kūno padėtimis, kurios kyla tam tikrai</p>

	<p>* Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles; suaugusiojo skaitomą tekstą knygoje seka akimis ar pirštu iš kairės į dešinę, iš viršaus į apačią; supranta, kad garsai ir raidės sudaro žodį, atpažįsta nuo kelių iki keliolikos abėcėlės raidžių; pradeda skirti paprastos garsinės sandaros žodžius, sudarančius garsus, skiemenis.</p> <p>* Domisi įvairiais rašytiniais tekstais, iš iliustracijų ir vieno kito atpažįstamo žodžio supranta jų siužetą; supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 19.4.)</p>	<p>emocijai/jausmui esant, su gestais, kurie mus lydi, kai norime išreikšti mintį. Tyrinėja įvairius siužetinių knygų veiksmus, korteles, stebi priežasties–pasekmės bei veikėjo reakcijos dėsningumus. Mokytojo ir suaugusiojo padedami vaikai tyrinėja ir atkreipia dėmesį į skirtingas intonacijas ir jos komponentus (tono aukštumas, garsumas, greitis, pauzių darymas ir kt.). Eksperimentuoja su skirtingomis intonacijomis, stebi kaip kinta išreikšta mintis. Tyrinėja ir aptaria skirtingai perskaitytus suaugusiojo sakinius.</p> <p>Varto knygas su tekstu, dėlioja korteles su paveikslėliais, tyrinėja grupėje esančius abėcėlės plakatus. Susipažįsta su kiekviena raidele, jos rašymo technika ir jos garsu. Mokytojo padedamas atkreipia dėmesį į vienodai prasidedančius žodelius (akis, avis, adata ir kt.) ieško vienodų simbolių, rūšiuoja paveikslėlius pagal pirmąjį garsą, pasako, kokių garsų buvo išstartas žodis. Skaitydamas kartu su mokytoju veda tekstą pirštu. Tyrinėja dviskiemenius atvirų skiemenų žodžius (MAMA, VAZA, KATĖ ir kt.) bei žaidžia su jais (kopijuoja, dėlioja, stato, aplikuoja ir t.t.), susipažįsta su Morzės abėcėle.</p> <p>Dalyvauja grupės sukurtoje knygų vartymo/skaitymo ritualuose. Lankosi bibliotekoje. Klausosi įvairaus žanro (pasaka, legenda, poezija, enciklopedija, biografija ir kt.) knygų, garso įrašų, bei susipažįsta su įvairiais spaudiniais (žurnalas, knyga, albumas, pasas ir kt.). Atsako į skaityto teksto klausimus (kas yra pagrindinis veikėjas, kas atsitiko) spėlioja, kas toliau. Kuria sau norimą spaudinį (knygą, pasą, šeimos kortelę ir kt.).</p>
Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Kalbinė raiška <i>Vertybinė nuostata:</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą.</p>	<p>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</p> <p>*2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius; inicijuoja pokalbius,</p>	<p>Paskatintas suaugusiojo, susipažįsta su įvairiais daiktų, veiksmų pavadinimais, o lytėdamas, uostymas, ragaudamas mokytojo pateiktus ar artimoje aplinkoje</p>

<p><i>Esminis gebėjimas:</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas kopijuoją aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.</p>	<p>kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus; vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes; taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas. *Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus; išskiria didžiausią įspūdį palikusius pasakojimo epizodus, labiausiai patikusius veikėjus, jų veiklas. * Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, paišo, palikdamas ženklus. <u>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 20.4.)</u></p>	<p>esančius daiktus, praktiškai susipažįsta su jais apibūdinančiais žodžiais (šaltas, aštrus, slidus, kietas, sunkus ir t.t.). Grupės aplinkoje vaikai tyrinėja esančius plakatus. Klausosi įvairių garsų (gyvūnų, jūros ošimo, mašinų ir kt.) ir imituoja juos pasiūlytose žaidimuose/veiklose/mankštose. Ryto veikloje sveikinas vieni su kitais. Mokytojo ir suaugusiojo padedami vaikai tikslingai taria sąvokas „ačiū“, „prašau“, „atsiprašau“. Stebi ir klauso mokytojo rodomus trumpus edukacinius filmukus. Pasitelkiant eksperimentus, lėles, statymui reikalingas medžiagas, kuria pagrindinius fragmentus ar herojus iš matytų filmukų, klausytų istorijų, girdimų dainelių. Imituoja rašymą per įvairius aplinkoje matomus vaizdus (o – ratas, h – kėdė ir t.t.). Naudojasi įvairiomis rašymo (kreidelės, pieštukai) ir meninės raiškos (teptukai, krapštukai, pirštai, dažai ir kt.) priemonėmis ir kuria savo užrašų knygeles, vardo korteles ir t.t.</p>
	Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)	
	<p>*Atsižvelgdamas į bendravimo tikslą ir situaciją, išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.); klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas; tinkamai pradeda, plėtoja, keičia ir baigia pokalbį; bando komunikuoti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju. *Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje; keliais būdvardžiais apibūdina istorijų veikėjus; perpasakoja informaciją iš įvairaus žanro knygų.</p>	<p>*Vaikai kuria, tyrinėja, žaidžia komandomis. Reflektuoja konkrečios veiklos, dienos ir savaitės įvykius naudojant metodus/veiklas: „Taip/Ne“, „Patiko/Nepatiko“, „Nupiešk/Įvardink/Papasakok draugui apie/ Parodyk veiklą, kuri tau patiko“. Paskatinti suaugusio vartoja žodžius: ačiū, prašau, atsiprašau ir kt. Juos, mato plakatuose, knygoje, bei prisimena suaugusiojo padedamas. Žaidžia stalo žaidimus („Priešingybės“, „Mažųjų alias“, „Incognito“ ir kt.). Mokytojos paskatinti kelia klausimus, prisimena mus supančios aplinkos požymius. Tyrinėja grupės aplinkoje mokytojo paruoštą vizualinę medžiagą. Prieš miegą klausosi istorijos ir atsako į mokytojo pateiktus klausimus. *Dėlioja vaizdines korteles pagal seką, ieško tarpusavio ryšio, aiškinasi įvykusį veiksmą. Varto</p>

	<p>*Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 20.4.)</p>	<p>siužetines knygas – diskutuoja apie pavaizduoto veiksmo pasekmę ar rezultatą, bei knygas be teksto – „skaito“ paveiksliukus – kuria vientisą istoriją. Mokytojo padedamas susipažįsta su vieno žodžio kuriama istorija. Iliustruoja, sukuria siužetą, konstruoja jau žinomų istorijų fragmentus atspindinčius darbus, naudoja grupėje esančius žaislus, konstruktorius, daiktus, meninės raiškos priemones ir kt. *Naudojasi aplinkoje esančiais plakatais, knygomis, vardo kortelėmis, abėcėle, raidynais ir kt. Vedžioja, rašo, lipdo, dėlioja raidėmis savo vardą ar pasirinktus žodžius. Susipažįsta su gestų ar kt. kalbomis, dėlioja savo vardą iš gestų paveikslėlių pagal savo vardo raides. Pats rašo savo vardą ant įvairių paviršių.</p>
--	--	---

4.4. Ugdymo (si) sritis „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“

Ugdymo(si) srities paskirtis – plėtoti daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimą, matematinę mąstymą, skaitmeninį sumanumą, kalbų supratimą, tyrinėjimą, problemų sprendimą, mokėjimą mokytis.

Galimi ugdymosi kontekstai (situacijos, aplinkos):

- „Metų laikų kaita“ – stebėjimai gamtoje, pokyčių fiksavimas, sensoriniai pojūčiai;
- „Aš – mažasis tyrinėtojas“ – bandymai su vandeniu, smėliu, ledu, magnetais ir pan.;
- „Auginkime kartu“ – sodinimas, augalų priežiūra, dygimo stebėjimas;
- „Gyvūnai ir vabzdžiai“ – pažintis su aplinkos gyventojais, jų gyvenimo būdu;
- „Kas slepiasi po akmeniu?“ – tyrinėjimo pasivaikščiojimai, mikroaplinkos pažinimas;
- „Kas iš ko padaryta?“ – objektų tyrinėjimas, medžiagų savybių pažinimas;
- „Skaičiuoju ir matau dėsningumus“ – skaičių, formų, dydžių, kiekio pažinimas;
- „Mano technologijų pasaulis“ – paprastų įrankių, technologinių sprendimų pažinimas.

Pedagogo vaidmuo:

- tyrinėjimo skatintojas – kuria situacijas, kurios kelia vaikų klausimus, skatina ieškoti atsakymų;
- procesų palydėtojas – stebi vaikus, padeda jiems įvardyti pastebėjimus, daryti išvadas;
- aplinkos kūrėjas – sudaro sąlygas tyrinėti tiek lauke, tiek grupėje, siūlo tinkamas priemones;
- smalsumo palaikytojas – džiaugiasi vaiko klausimais, neskelbia „vieno teisingo atsakymo“;
- modeliuotojas – rodo, kaip stebėti, matuoti, užrašyti ar fiksuoti rezultatus.

Ugdymo (si) turinys

UGDYMO(SI) SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽĪSTU APLINKĄ“		
Ugdomos vaiko galios: lanksčiai mąstantis ir sėkmingai besimokantis.		
Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Aplinkos pažinimas	Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)	

<p><i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius.</p>	<p>*Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). *Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius (vaivorykštė, perkūnija). *Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkančioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje, džiaugiasi ten esančiais objektais. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk.16.4.)</p>	<p>Stebi, liečia aplinkoje esančius daiktus, mėgdžioja žmones, gyvūnus, tyrinėja, žaidžia su aplinkos daiktais. Tyrinėja mokytojo padėtus daiktus (knygas, plakatus ir kt.). Kaupia patirtį dienos veiklų metu, per įvairias savaitės temas. Įsitraukia į kryptingai mokytojo kuriamus ugdymo(si) kontekstus, įsitraukia į edukacines aplinkas su pasirenkamomis, kaip tyrinėti galimybėmis (pvz., skruzdėlę apžiūri gyvai ir per skaitmeninį mikroskopą, stebėti skruzdėlyną gyvai, realiu laiku per vaizdo kamerą ir vaizdo įrašą).</p>
Ikmokyklinis ugdymas (4–6 metai)		
	<p>*Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas, pasakoja, ką dirba aptariamų profesijų atstovai, kokia jų sukuriamų daiktų ir paslaugų vertė, kaip vyksta jų mainai. Samprotauja apie tai, kaip žmonės gyvena, ką dirbo seniau, kokie daiktai buvo naudojami, kaip jie pasikeitė, kaip atrodo dabar. Vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, dabarčiai, ateičiai apibūdinti. *Įžvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Dalinasi savo žiniomis apie tai, kur gyvena ir kuo minta gyvūnai, kur kokie augalai, grybai auga, kokių sąlygų jiems reikia. Pradeda suprasti Žemės, Saulės,</p>	<p>Vaikai įsitraukia į mokytojos kuriamus ugdymosi kontekstus (gyvosios gamtos objektai, įdomūs, nematyti daiktai, robotukai). Domisi aplinkiniais objektais ir nepasiekiamais (dangaus kūnai, žemynai ir kt.), plika akimi nematomais objektais ir reiškinių (skaitmeninis mikroskopas, virtualios realybės programėlės). Domisi gyvosios gamtos objektais (stebint, liečiant, eksperimentuojant), aplinkiniais daiktais, plika akimi nematomais objektais, pasitelkiant mikroskopą, vaizdo įrašus, virtualios realybės programėles ir kt.). Domisi gamtos reiškinių ir procesais. Tyrinėdami ir modeliuodami ieško tinkamų būdų ir priemonių, susipažįsta su taisyklėmis ir jų laikosi. Priima sprendimus, grindžiamus samprotavimu (hipotezių kėlimu). Supranta pažintinio pobūdžio informaciją, ją interpretuoja ir išreiškia įvairiomis formomis (žodžiais, schema, diagrama, simboliai, piešiniais). Mokytoja palaiko vaikų bandymus</p>

	<p>Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. Įžvelgia, kaip keičiasi kai kurių gyvūnų ir augalų gyvenimas skirtingais metų laikais.</p> <p>*Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ja rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaškina, kodėl išteklius reikia tausoti. Tyrinėdamas savo šalies ir nutolusių vietovių gyvenamąsias sąlygas, samprotauja apie žmogus ir gamtos ryšį. Pradedą jausti prierašumą artimiausiai socialinei, kultūrinei ir gamtinei aplinkai, išreiškdamas jį veikloje ir kūryboje.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 17.00.)</p>	<p>paaškinti, mokytojos skatinami vaikai reflektuoja.</p>
Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Matematinis mąstymas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. <i>Esminis gebėjimas</i> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, seką, vietą ir judėjimo kryptį.</p>	Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)	
	<p>*Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram.</p> <p>*Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas (suartindamas, pakilnodamas, pilstydamas vandenį ar smėlį). Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, pilnas – tuščias ir pan.</p> <p>*Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę.</p> <p>*Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį.</p> <p>*Kopijuoja dviejų elementų seką (vaizdines, garsines, judesio).</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk.17.00.)</p>	<p>Vaikai stebi aplinką ir įsitraukia į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (pvz., dainelės, judrieji žaidimai, išvykos, eilėraščiai ir kt.). Įsitraukia į žaismingą veiklą su daiktais, įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio, masės, tūrio palyginimo veiklas.</p> <p>Natūraliai įsitraukia į aplinkoje esančių daiktų ir objektų tyrinėjimą (reaguoja į tokią daiktų savybę kaip forma, spalva). Vaikai atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuluoti: apversti, pasukti, pastumti.</p>
	Ikimokyklinis ugdymas (4–6 metai)	

	<p>*Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojami grafiniais jų vaizdais sprendamas problemas. Kalbėdamas apie ateities įvykius, pradeda vartoti žodžius: būtinai, tikrai įvyks; gali būti, įmanoma, kad įvyks; taip negali būti, niekada neįvyks.</p> <p>*Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliame jų skirtumui apibūdinti (šiek tiek didesnis, truputį ilgesnis, beveik vienodi, panašaus aukščio ir pan.). Apibūdinamas aplinkos objektus, vartoja bent penkis dvimačių ir trimačių figūrų pavadinimus (skritulys, kvadratas, trikampis, kubas, rutulys). Žinomas figūras pavadina taisyklingai, nepriklausomai nuo jų padėties ar dydžio. Atrenka figūrai sukomponuoti reikalingas detales ir jas tinkamai sudėlioja.</p> <p>*Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai. Išgirdęs ar pamatęs judėjimo su krypties pakeitimu planą, jį iš atminties įvykdo, atkuria, geba pasakyti ir bando pavaizduoti, kaip reikėtų sugrįžti (judėti atbuline tvarka). Nukopijuoja, pratęsia, sukuria seką iš dviejų pasikartojančių elementų. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk.18.00.)</p>	<p>Vaikai įsitraukia į skaičiavimo veiklas, pasitelkiant daiktus, piešinius, rankų pirštus. Naudodami fizines ir skaitmenines priemones, laiku gaudami mokytojo grįžtamąjį ryšį, vaikai mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus (piešinius, skaitmenis, schemas). Skaičiavimo užduotis vaikai atlieka jas suvaidindami, nupiešdami, gestais, manipuliudami daiktais. Mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose, vaikai mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko skaičiavimo patirtį sprenddami problemas, pradeda vartoti žodžius, kuriais nusakomi matematiniai procesai.</p> <p>Vaikai įsitraukia į mokytojo inicijuotą veiklą, skatinančią tyrinėti, nustatyti dydį, palyginti. Įsitraukia į probleminių situacijų nagrinėjimą (diskutuoja, dalijasi savo pastebėjimais ir kartu plečia su ilgio, masės, tūrio matavimu susijusį žodyną).</p> <p>Vaikai tyrinėdami, stebėdami aplinką, atranda daug erdvinės informacijos aplinkui.</p> <p>Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įgyja patirties pasirinktu būdu (gestais, kalba, piešiniais, vadovaudamiesi instrukcijomis) duoda nurodymus apie objekto judėjimo kryptį (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietą (viduje, išorėje ir kt.), seka kitų nurodymus. Vaikai nuolat dalijasi savo idėjomis su mokytoju, kitais vaikais, jų kalboje atsiranda vis daugiau pagrindinio matematinio žodyno elementų.</p>
Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Skaitmeninis sumanymas	Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)	

<p><i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Gebą pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas o kito einančių veiksmų programas.</p>	<p>*Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. *Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas *Pradedą laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk.18.00.)</p>	<p>Vaikai tyrinėja aplinką, domisi grupėje esančiais įvairiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.). Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pvz., paimti kamuolį ir paduoti draugui, linguoti ir ploti, dėlioti kaladėles).</p>
	Ikimokyklinis ugdymas (4–6 metai)	
	<p>*Mokytojo prižiūrimas pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles, kad galėtų atlikti projektines veiklas, kūrybines užduotis. *Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas vaiko gebėjimus atitinkančias skaitmenines priemones (fotografavimo, piešimo, nuotraukų apdorojimo, garso įrašymo), skirtingus turinio tipus (vaizdą, judantį vaizdą, garsą, tekstą). Domisi kitų ir dalinasi savo sukurtu skaitmeniniu turiniu. *Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Pradedą suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką *Supranta pagrindines skaitmeninio turinio (pvz., nuotraukų, piešinių, vaizdo įrašų) saugaus dalinimosi taisykles. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk.18.00.)</p>	<p>Vaikai, mokytojo padedami, iki 0,5 val. per dieną, ribojant laiką, praleidžiamą prie ekranų, naudojami jų amžių atitinkančiomis skaitmeninėmis technologijomis ir skaitmeniniu turiniu (vaizdo įrašai, žaidimai, garsinės knygelės ir kt.). Mokytojo padedami įsitraukia į nesudėtingas skaitmeninio turinio kūrimo galimybes (piešimas, fotografavimas, garso ir vaizdo įrašas), gauna informaciją naudodamiesi išmaniaisiais įrenginiais. Žaisdami mokosi žodines komandas pateikti vaizdiniais, garsiniais ir kitais simboliais. Žaisdami, konstruodami, vaikai bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Su žaidybėmis programavimo aplinkomis programuodami nesudėtingas animacijas, vaikai nuosekliai atlieka veiksmus, atpažįsta kartojamus veiksmus.</p>
Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
Tyrinėjimas	Ankstysis ugdymas (1–3 metai)	

<p><i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<p>*Visais pojūčiais tyrinėja aplinką ir save, emocijomis parodo atradimų džiaugsmą. *Parodo, ką nori tyrinėti, išbando vis naujus tyrinėjimo būdus, objektus ir medžiagas. *Smalsauja, aiškinasi, kas ir kaip veikia, vyksta, įsitraukia į įvairias tyrinėjimo veiklas, savo atradimais dalinasi su kitais. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 24.00.)</p>	<p>Noriai įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. Atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti. Vaikai stebi, renka, tyrinėja, grupuoja augalų dalis. Ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi kaip auga. Prižiūrėdami augalus vaikai mokosi rūpintis gamta ir aplinka, prisiima atsakomybę, pasitiki savimi. Dalinasi savo patyrimu ir išgyvenimais apie naminius gyvūnus, turimų namuose augintinių auginimą. Gyvūnus atpažįsta iš jų kūno formos, požymių, gyvenamų vietų, mėgdžioja gyvūnų balsus. Stebi kieme sutiktus gyvūnus (sraigės, varles ir kt.).</p>
Ikimokyklinis ugdymas (4–6 metai)		
	<p>*Vis labiau įsitraukia į įvairių objektų ir reiškinių tyrinėjimą; ieško požymių, panašumų ir skirtumų, aiškinasi sandarą, veikimo principą. *Tikslingai tyrinėja įvairias aplinkas, objektus ir reiškinius pasitelkdamas skirtingus tyrinėjimo būdus. Radinius lygina, grupuoja, jais dalinasi su kitais. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 24.00.)</p>	<p>Vaikai bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję. Tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų (pavyzdžiui, kamuoliai skiriasi dydžiu, svoriu, spalva) ir nuo kitos rūšies daiktų (pavyzdžiui, kamuoliai forma skiriasi nuo knygų). Drauge su mokytoju aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Jie lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko. Žaisdami atranda fizikinius reiškinius, tyrinėja tamprumo reiškinius. Tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai. Eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniiais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus. Vaikai tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę. Mokytojo padedami, vaikai aiškinasi, stebi, tyrinėja organizmų poreikius, aiškinasi, kam naudojamas vanduo, kodėl jis svarbus. Mokytojo padedami, vaikai seka paros, metų ciklą. Aiškinasi, kaip</p>

		<p>gyvena augalai ir gyvūnai dieną ir naktį, skirtingais metų laikais.</p> <p>Stebi ir fiksuoja (piešia, matuoja, fotografuoja) vienmečių augalų ciklą. Skirtingais metų laikais stebi būdingus gamtos požymius.</p> <p>Mokytojo padedami pildo gamtos kalendorių.</p> <p>Vaikai aptaria ir supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gyvajai gamtai, mokosi taupiai naudoti vandenį, popierių ir kt.</p> <p>Žaisdami atranda fizikinius reiškinius: jėgas, energiją, paprastuosius mechanizmus, magnetizmą.</p> <p>Vaikų tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai: vaikai vandenį užšaldo į ledą, tirpina ledo kubelius ir kt. Vaikai spėlioja ir eksperimentuoja, kurie daiktai nuskęs vandenyje, kurie plūduriuos.</p> <p>Žaisdami su prizmėmis, vaikai susipažįsta su spalvų spektru, lauke pastebi vaivorykštę ir išsiaiškina, kad jai susidaryti reikia lietaus ir saulės.</p> <p>Tyrinėdami ir mokytojo padedami, vaikai susipažįsta su medžiagomis, išsiaiškina, kad jos būna kietos, skystos ir dujinės, tyrinėja jų savybes.</p>
Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
<p>Problemų sprendimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsversto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.</p>	Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)	
	<p>*Parodo, kai kažkas vyksta ne taip, kaip įprasta, ieško pagalbos, kai susiduria su kliūtimi, išreiškia emociją, kai (ne)pavyko veiksmas.</p> <p>*Sutelkia dėmesį, kai susiduria su problema, ją sprendžia, stebėdamas kitus ir veiklos pasekmes arba priimdamas suaugusiojo pasiūlymą.</p> <p>*Parodo, su kokia problema susidūrė, ir bando ją spręsti; nepavykus, tobulina sprendimą išbandydamas naujus būdus arba prašo pagalbos.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 25.00.)</p>	<p>Pradedama nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti).</p> <p>Spėja, kuriame inde telpa daugiau vandens, o spėjimą patikrina vandenį perpildami iš vieno indo į kitą. Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus, kurie suaugusiojo apibūdinami šiomis su matavimu susijusiomis sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“. Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas.</p>
	Ikimokyklinis ugdymas (4–6 metai)	
	<p>*Atpažįsta ir sprendžia kasdienes problemas, kartu su kitais vaikais ieško naujų būdų, kaip įveikti iššūkį,</p>	<p>Mokytojo padedami, ieško daiktų panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas. Ieško atsakymų į</p>

	<p>samprotauja apie problemą, kas pavyko, kas ne.</p> <p>*Patinka sudėtingos užduotys, stengiasi jas įveikti pats ir su kitais vaikais, apmąsto galimus sprendimus, pasirenka tinkamiausią, stebi pasekmes, ir jeigu reikia, keičia veikimo būdus, padeda kitiems.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 25.00.)</p>	<p>patiems kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus.</p> <p>Diskutuoja apie gyvūnų naudą, aiškinasi, ko reikia, kad gyvūnai gyventų, gerai jaustųsi. Svarsto ir aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos, kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai. Veikdami mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose, mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį sprenddami problemas.</p> <p>Įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti, kaip įvairiose situacijose galima palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį.</p>
Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
<p>Mokėjimas mokytis <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.</p>	Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)	
	<p>*Domisi aplinka, reaguoja į aplinkinių reakcijas, kartoja pasiektą rezultatą.</p> <p>*Ieško išpūdžių, aktyviai domisi aplinka, siekia įgyvendinti norą, džiaugiasi veiklos procesu.</p> <p>*Įsitraukia į veiklą, pasirenka priemones, stebi, klausinėja, džiaugiasi savo veiklos rezultatais.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 27.00)</p>	<p>Daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones. Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įvairiose situacijose kalbinami mokytojo, vaikai įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu duoti nurodymus dėl objekto judėjimo krypties ir buvimo vietos arba sekti kitų atitinkamus nurodymus.</p>
	Ikimokyklinis ugdymas (4–6 metai)	
	<p>*Siekia patenkinti savo smalsumą, siekdamas tikslo numato ir įgyvendina kelis žingsnius, lanksčiai sprendžia iškylančias, aptarė ką nuveikė ir ką veiks toliau.</p> <p>*Drąsiai įsitraukia į iššūkio reikalaujančią veiklą, numato tikslą, priima sprendimus jam pasiekti, ieško informacijos ir priemonių, stebi veiklos procesą, jį koreguoja, dalinasi patirtimi ir rezultatais.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 27.00)</p>	<p>Matydami kaip suaugusieji ir kiti vaikai naudoja įvairius įrankius, ir stebėdami, kaip tie įrankiai veikia, patys juos išbando. Daiktus kūrybiškai panaudoja žaidimuose, ugdomi nuostatą tausoti daiktus.</p> <p>Džiaugiasi atradę naujus dydžių palyginimo būdus.</p> <p>Per įvairias praktines veiklas susipažįsta su nurodymo, komandos sąvoka.</p>

4.5. Ugdymo(si) sritis „Kuriu ir išreiškiu“

Ugdymo(si) srities paskirtis: ugdyti vaikų kūrybiškumą, saviraišką ir gebėjimą reikšti savo mintis bei jausmus įvairiomis formomis. Ši sritis apima įvairias veiklas, kurios skatina vaikų estetinį suvokimą, meninę raišką, gebėjimą žaisti, kūrybiškumą.

Galimi ugdymosi kontekstai (situacijos, aplinkos):

- „Spalvų pasaulis“ – pažintis su spalvomis, jų maišymu, nuotaikų išraiška per spalvas;
- „Muzika mano pasaulyje“ – garsų tyrinėjimas, dainavimas, ritmavimas, muzikos klausymas;
- „Pasakų šalis“ – pasakų inscenizavimas, veikėjų kūrimas, lėlių teatras;
- „Gamta – įkvėpimas kūrybai“ – gamtinės medžiagos, sezonų grožis, meno kūriniai iš gamtos;
- „Judesiu pasakoju“ – šokis, pantomima, emocijų išreiškimas per kūno kalbą;
- „Kuriu istoriją“ – piešinys kaip pasakojimas, vaiko sukurtas pasakojimas ar komiksas;
- „Mažieji kūrėjai – architektai“ – statiniai iš kaladėlių, dėžių, smėlio, konstravimas;
- „Skamba, šlama, cypia“ – netradicinių garsų paieška, instrumentų kūrimas.

Pedagogo vaidmuo:

- įkvėpėjas, pasiūlantis turtingą, įvairiapusę kūrybos aplinką ir priemones;
- stebėtojas, jautriai reaguojantis į vaikų pomėgius, leidžiantis rinktis raiškos formas;
- laisvės suteikėjas, nesikišantis į rezultatą, vertinantis procesą, o ne produktą;
- skatintojas ir drąsintojas, padedantis įveikti nesaugumo jausmą kuriant;
- refleksijos vedlys, padedantis vaikui įvardyti, ką sukūrė, ką jautė, ką norėjo pasakyti.

Ugdymo(si) turinys

UGDYMO(SI) SRITIS „KURIU IR IŠREIŠKIU“		
Ugdomos vaiko galios: kūrybingas, sėkmingai besimokantis.		
Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Estetinis suvokimas <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi, gėrįsi, grožiesi gamtine ir kultūrine aplinka. <i>Esminio gebėjimo</i> Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)	
	*Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąsambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius.	Išbandydamas įvairias muzikines raiškos formas, vaikas tyrinėja garsus, ritmus, melodijas. Piešdamas, lipdydamas ar tapydamas eksperimentuoja su spalvomis, formomis, tekstūromis. Judėdamas, šokdamas reiškia emocijas per kūno kalbą. Gamtoje stebi jos grožį – formas, spalvas, garsus, tyrinėja gamtos objektų savybes.
	*Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus (gražu – bjauru; šviesu – tamsu; tylu – garsu).	Tyrinėdamas skirtingai reaguoja liesdamas skirtingos tekstūros daiktus (plunksnos, šilkas, minkšti žaislai, šiurkštus popierius, kankorėžiai, šakelės). Mokytojo padedamas aptaria, kurie daiktai malonūs liesti, kurie – ne. Žiūrėdamas į skirtingo pobūdžio (gražių gėlių, sudžiūvusių lapų) paveikslėlius parodo kas atrodo gražiai, o kas – ne.
*Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 21.4.)	Klausydamas, girdėdamas ir tyrinėdamas muzikos instrumentus (būgnus, varpelius, trikampių) atkreipia dėmesį į garsų skirtumus.	

		<p>Žaisdamas tamsoje su žibintuvėliais tyrinėja, atranda šviesos ir tamsos kontrastus.</p> <p>Tyrinėja spalvas, formas, kuria. Klausydamas garsų, pažindamas tekstūras, lankydamas įvairius kultūros renginius ir objektus, mokytojo padedamas aptaria ir išreiškia savo nuomonę (patinka, nepatinka). Mokytojo giriamas už pastangas ir kūrybą vaikas džiaugiasi, rodo savo darbą bendraamžiams, tėvams.</p>
	Ikimokyklinis ugdymas (4–6 metai)	
	<p>*Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai stulbinti.</p> <p>*Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška.</p> <p>*Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šokį, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką; gamtoje ir žmogaus sukurtoje aplinkoje kilusius vaizdinius. Siūlo, kaip savo aplinkoje ir už mokyklos ribų panaudoti tai, kas jam patinka ir priimtina. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas vieną kitą argumentą.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 21.4.)</p>	<p>Eksperimentuoja su spalvų maišymu, kuria naujus atspalvius. Naudoja įvairias formas kurdamas piešinius, aplikacijas, skulptūras. Stebi formų įvairovę gamtoje ir daiktuose. Kurdamas piešinius ir tapybos darbus, išreiškia savo jausmus ir idėjas.</p> <p>Parodose apžiūri paveikslus, skulptūras ar kitus meno kūrinius. Kalba apie įvairias meno formas (tapybą, skulptūrą, muziką, šokį, teatrą, kiną). Diskutuoja su bendraamžiais, suaugusiais apie meno paskirtį. Ugdomosios veiklos metu pats kuria meną (piešia, tapo, lipdo, kuria koliažus, muzikuoja).</p> <p>Muziejuose, parodose, teatruose, koncertuose tiesiogiai susipažįsta su įvairiais meno kūrinių ir atlikėjų. Diskutuoja, reiškia savo jausmus ir nuomonę apie matytus ar girdėtus kūrinius. Organizuotose veiklose kuria (piešia, lipdo, muzikuoja, vaidina). Parodose, eksponuoja savo kūrybinius darbus. Stebi, aptaria, vertina savo ir bendraamžių kūrybą.</p>
Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Meninė raiška	Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)	
<p><i>Vertybinių nuostata</i></p> <p>Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i></p> <p>Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tiksliai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės</p>	<p><i>Dailė</i></p> <p>*Žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais.</p>	<p>Tepdamas dažus ant popieriaus pirštais, kuria spalvingus raštus ir formas, lavina smulkiąją motoriką ir tyrinėja spalvas. Brėžia linijas ir figūras su didelėmis, storomis kreidelėmis. Naudodamas įvairius daiktus (kempines, bulvių atspaudus, lapus ir kt.) kuria atspaudus ant popieriaus. Ant popieriaus lapo pieštukais, pirštais, teptukais kreidelėmis laisvai piešia, keverzoja, palieka pėdsakus. Piešia ant įvairių paviršių: kartono, audinio, smėlio,</p>

<p>raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.</p>	<p>*Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“.</p> <p>*Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmais, sava kalba. Pradeda rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 22.4.1)</p> <p><i>Muzika</i></p> <p>*Apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus. Eksperimentuoja balsu: kuria ir rečituoja savitus žodžius; paskatintas kūnu išgauna garsus, išbando naujus judesius, tinkančius dainuojant ar klausant muzikos.</p> <p>*Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Imituoja ritmo ir melodinius darinius, vis tiksliau išlaiko ritminį pulsą. Spontaniškai dainuoja dainas, kuriose platesnis diapazonas, juntamas metras ir reguliariai pasikartojantys ritmo dariniai, panaudojamos frazės iš išmoktų dainų. Groja lengvai įvaldomais melodiniais ir mušamaisiais instrumentais. Juda (su priemonėmis ir be jų) klausydamas ir kurdamas. Išlaiko dėmesį klausydamasis muzikos kūrinio, atpažįsta kai kurias anksčiau girdėtas melodijas ir klausytus kūrinius.</p> <p>*Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus (garsiai – tyliai; greitai – lėtai, linksmai – liūdnai). Muzikinę raišką naudoja kitoje veikloje. Noriai muzikuoja individualiai ir grupėje.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II22.4.2)</p>	<p>akmenukų. Kurdamas įdomius raštus tyrinėja tekstūras.</p> <p>Statydami bokštus, namelius ar kitas konstrukcijas eksperimentuoja su skirtingų formų ir dydžių kaladėlėmis. Kartu su mokytoju stato įvairius statinius, bandydami sukurti kuo įdomesnius ir įvairesnius objektus. Piešia linijas, apskritimus, taškelius. Iš modelino ar tešlos minko, kočioja, formuoja daiktus, mokosi naudotis įrankiais. Tapydamas pirštais tyrinėja spalvas, tekstūras, pasakoja apie piešinius, imituoja garsus. Susipažįsta su įvairiomis medžiagomis, eksperimentuoja, tyrinėja, pasakoja sava kalba.</p> <p>Liesdamas, kratydamas, belsdamas, apžiūrėdamas įvairius saugius instrumentus – barškučius, būgnelius, ksilofoną, paprastus medinius šaukštus, jais išgauna skirtingus garsus, į juos skirtingai reaguoja.</p> <p>Klausydamas įvairių aplinkos garsų – paukščių čiulbėjimo, vėjo švilpimo, lietaus barbenimo. imituoja šiuos garsus balsu ar paprastais instrumentais.</p> <p>Klausydamas mokytojo dainuojamų, niūniuojamų paprastų vaikiškų dainelių, lopšinių, murmės, kartos skiemenis, taip lavindamas klausą, ritmo pojūtį.</p> <p>Laisvai judėdamas klausantis įvairios muzikos, reaguoja į ritmą ir melodiją. Kartu su mokytoju šoka, ploja. Pajaučia muzikos ritmą ir išreiškia save per judesį.</p> <p>Dainuodamas daineles apie lietuvių seką ir mėgdžioja mokytojo rodomus judesius, mosuoja rankomis, beldžia pirštukais, kaip lašeliais. Dainuodamas apie gyvūnus, imituoja jų judesius. Dainuodamas bet kokią dainelę, mokytojo padedamas sugalvoja paprastus, pasikartojančius judesius. Lavina kūno koordinaciją ir muzikalumą.</p> <p>Žaisdamas su garsais, klausydamas mokytojo, dainuoja garsiai ir tyliai, barškina būgnu garsiai, o paskui vos girdimai, skambina varpeliu stipriai ir švelniai, eina tyliai kaip pelytė, o po to garsiai kaip dramblys. Klausydamas įvairios muzikos, mokytojui pabrėžiant garsius ir tylius fragmentus supranta</p>
---	--	---

	<p><i>Šokis</i></p> <p>*Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves.</p> <p>*Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus, bandydamas nustatyta kryptimi koordinuoti judėti su kitais. Vienu metu judina kelias kūno dalis. Improvizuoja judesiais atliepdamas muzikos nuotaiką ir savybes, kuria, kurią laiką prisimena ir kartoja įvairias dviejų trijų judesių kombinacijas.</p> <p>*Natūraliai ir džiaugsmingai šoka ir individualiai, ir drauge su kitais. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 22.4.3.)</p> <p><i>Teatras</i></p> <p>* Išbando balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo sulaukusias raiškas.</p> <p>* Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk.22.4.4.)</p>	<p>muzikos kontrastus. Dainuoja dainėles skirtingu tempu, juda pagal muziką: lėtai šoka skambant lėtai muzikai, greitai bėgioja skambant greitai muzikai. Klausosi muzikos, kurioje yra greitų ir lėtų dalių. Mokytojui padedant kalba, aptaria emocijas, kurias sukelia muzika. Kartu su mokytoju, dainuoja groja paprastais ritmais, šoka. Dalyvauja muzikos užsiėmimuose, kur muzikuoja su kitais vaikais.</p> <p>Spontaniškai judėdamas linguoja, trepsi, sukasi, mojuoja rankomis. Taip bando ir atranda naujus judesius. Mokytojo skatinamas laisvai juda pagal muziką ar be jos. Imituoja mokytojo judesius. Judėdamas tyrinėja, kiek toli gali pasiekti rankytė, kiek vietos užima jo kūnas, pradeda pastebėti kitų žmonių asmenines erdves .</p> <p>Žaisdamas ratelius dainuoja, kartoja mokytojo judesius: kelia rankas, sukioja delniukus, purto rankytes (lietus), trepsi (balos), linguoja galvą (vėjas). Judėdamas su skarelėmis ar balionais šoka, improvizuoja pagal muziką. Reaguodamas į skirtingą muziką – linguoja, ploja, trepsi, sukasi, juda laisvai ir natūraliai.</p> <p>Imituodamas įvairių gyvūnų skleidžiamus garsus ir judesius tyrinėja balso tembrą ir kūno kalbą. Kartodamas mokytojo rodomas įvairias emocijas (džiaugsmą, liūdesį, pyktį, nuostabą), suvokia emocijas išreikštas veido mimikomis.</p> <p>Klausydamas pasakos, naudodamas paprastus rekvizitus (pvz.: skarelę) bando suvaidinti vieną ar kelis veikėjus.</p> <p>Naudodamas pirštų lėles ar paprastas kojines, padedamas mokytojo, kuria trumpą istoriją. Išbando skirtingus balsus ir intonacijas. Išsirinkęs kelis žaislinius gyvūnėlius sugalvoja, kaip jie „eis“ (šliaužios, šokinės, ris). Rodo judesius, mokytojo padedamas juos atkartoja arba gyvūnėliai „vaikšto“ jo nurodymu.</p>
Ikimokyklinis ugdymas (4–6 metai)		
	<p><i>Dailė</i></p> <p>*Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis (gratažas, monotipija), skaitmeninio piešimo ir</p>	<p>Susipažinęs su gratažui reikalingomis priemonėmis ir technika, dažo popieriaus lapą ryškiomis spalvomis. Su mokytojo pagalba, lapą padengia storu juodu vašku arba aliejine paste.</p>

	<p>kitomis kompiuterinėmis technologijomis.</p> <p>*Kuria darbus, pasižyminčius fantastinėmis detalėmis, grafiniais ženklais (skaitmenimis, žodžiais, raidėmis, rodyklėmis). Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus.</p> <p>*Komentuoja ir kitaip reiškia nuomonę apie savo, kitų vaikų, menininkų darbus vartodamas žinomas dailės sąvokas. Gali išvardyti keletą technikų (piešta, fotografuota, tapyta). Samprotauja apie dailės kūrinių paskirtį. Supranta, kad yra skirtingos dailės rūšys.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 22.4.1.)</p> <p><i>Muzika</i></p> <p>*Tyrinėdamas ir išbandydamas garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina, grupuoja garsus. Išbando grojimą smulkesnės motorikos įgūdžių reikalaujančiais muzikos instrumentais.</p>	<p>Mediniu pagaliuku ar kitu smailiu įrankiu raizgo įvairius piešinius, atskleisdamas spalvotą foną.</p> <p>Susipažinęs su monotipijai reikalingomis priemonėmis daro unikalų atspaudą.</p> <p>Naudodamas planšetinius kompiuterius ir naudodamas skaitmenines piešimo, spalvinimo programėles, renkasi spalvas, teptukus, naudoja įvairius efektus, piešia pirštais ar specialiais planšetiniais pieštukais.</p> <p>Naudodamas paprastos animacijos kūrimo programėlės, su mokytojo pagalba, kuria trumpus animacinius filmukus iš savo piešinių.</p> <p>Sugalvojęs savo fantazijos šalį ar planetą, piešia kalnus, upes, miškus, prideda grafinių elementų: skaičius (namų numeriai, lobių vietos), raides (miestų pavadinimai), žodžius (pvz., „Drakono urvas“), rodykles (keliai, kryptys). Naudodamas įvairias technikas: pieštukus, flomasterius, kreideles, akvarelę. kuria laiškus išgalvotiems personažams (vienaragiams, ateiviams, nykštukams). Projektuodamas fantastinius automobilius, robotus ar kitus įrenginius, piešia detales, pažymi jas raidėmis ar skaičiais.</p> <p>Kuria savo unikalius personažus, fantastinį miestą su transporto priemonėmis, gyventojais.</p> <p>Apžiūrinėdamas savo, kitų vaikų ar menininkų darbus išreiškia savo nuomonę, komentuodamas apie darbo atlikimo techniką: „piešta kreidelėmis, daug spalvotų linijų“ ir t.t.</p> <p>Susiranda įvairių daiktų, kurie skleidžia garsus (šaukštas, stiklinė, popieriaus lapas, akmenukai ir pan.). Išbando, kokius garsus šie daiktai skleidžia (beldžia, braukia, purto, plėšo). Klausiamas mokytojo apibūdina, kaip garsas skamba (ar garsas aukštas ar žemas, ar garsus ar tylus, kuo skiriasi, į ką panašus?).</p> <p>Susipažinęs su paprastais muzikos instrumentais: būgneliu, tambūrinu, trikapiu, ksilofonu, metalofonu, barškučiu, išbando kiekvieną instrumentą ir susipažįsta su jo skleidžiamu garsu. Kartu su mokytoju diskutuoja kaip šie instrumentai skamba (Ar jų garsai panašūs? Kuo skiriasi? Kuris garsas skambesnis?)</p>
--	--	--

	<p>*Dainuoja (vienas, poroje ar grupėje) sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja, įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą. Kuria ritminius ir melodinius darinius, improvizuoja ir komponuoja jungdamas kelis atskirus muzikos elementus (melodiją, ritmą, harmoniją, tembrą, tempą ir dinamiką). Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. Kuria garsinius fonus ir perkusinius akompanimentus.</p> <p>*Vartoja vis daugiau muzikos sąvokų, sugeba atlikti ir supaprastintu būdu pavaizduoti ketvirtines, aštuntines ir pusines natas bei pauzes. Išklauses muzikos kūrinį trumpai nusako, kodėl kūrinys patiko ir kuo jis įdomus, aptaria, kur ir kada girdi muziką savo aplinkoje, nusako muzikinio kūrinio paskirtį ir kontekstą. Dalinasi išpūdžiais, užduoda klausimus apie matytus koncertus, aptaria atlikėjų ir klausytojų vaidmenis gyvai atliekant muziką.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 22.4.2.)</p>	<p>Kuris garsas švelnesnis?). Grupuoja instrumentus pagal jų skambesį (tyliai skambantys, garsiai skambantys). Susipažinęs su instrumentų grupėmis (mušamieji, pučiamieji, styginiai, klavišiniai) grupuoja juos pagal skambesį. Išbando įvairius muzikos instrumentus atkreipdamas dėmesį į rankų ir pirštų judesius. Žaidžia muzikinius žaidimus „Atspėk instrumentą“, „Ritmo atkartojimas“. Gamina muzikos instrumentus iš antrinių žaliavų. Klausydamas įvairios muzikos diskutuoja apie girdimus garsus, instrumentus, nuotaiką. Klausydamas mokytojo dainuojamų dainų, kuriose yra pasikartojantys ritminiai priedainiai ar intarpai, atkartoja ir atlieka juos instrumentais, kūno perkusija. Atkartoja trumpas, paprastas melodijas, sudėtingesnių dainų mokosi kartodamas frazėmis. Atkartoja balsu, mokytojo grojamus instrumentu garsus ar trumpas melodijas. Mokytojo skatinamas tyrinėja savo balso galimybes (niūniuoja, švilpia, kalba įvairiais tonais). Atlieka balso pratimus pradėdant nuo patogaus aukščio ir palaipsniui plečiant diapazoną. Mokytojo skatinamas dainuoja kartu su kitais vaikais, klausantis vienas kito ir bandant derėti. Naudodamas korteles su skirtingais ritmais (ketvirtinės, aštuntinės natos) dėlioja ir kuria savo ritmines sekas. Improvizuoja ritmais su įvairiais instrumentais. Improvizuoja skambančiais žaislais (ksilofonu, metalofonu). Kuria ritmą ir melodiją, kurie dera kartu. Klausydamas muzikos vaizduoja ją piešiniais, simboliais ar spalvomis.</p> <p>Mokytojo supažindintas su paprastomis skaitmeninėmis muzikos kūrimo programėlėmis ar žaidimais, kuria ritmus ir melodijas. Klausydamas įvairių aplinkos garsų su mokytoju aptaria jų savybes (aukštis, stiprumas, tembras). Mokytojo skatinamas kuria garsinius fonus pasakoms ar eilėraščiams, naudojant įvairius instrumentus ar savo balsą. Pasirinkęs instrumentą improvizuoja akompanimentą. Groja mokytojo organizuojuose ansambliuose ir atlieka skirtingas partijas.</p>
--	---	--

	<p><i>Šokis</i> *Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius.</p>	<p>Susipažinęs su muzikos sąvokomis ir ženklais (ketvirtinė, aštuntinė, pusinė natos, pauzės) ploja, beldžia jų sekas. Mokytojui priskyrus skirtingus judesius kiekvienai natai ar pauzei (ketvirtinė – vienas plojimas, aštuntinė – du greiti stuktelėjimai, pusinė – lėtas rankų pakėlimas ir laikymas, ketvirtinė pauzė – tyla, pusinė pauzė – ilgesnė tyla), žiūrėdamas natų ir pauzių seką atlieka atitinkamus judesius. Pasirinkęs priemones (modeliuoja, piešia, ar kitaip vaizduoja ketvirtinę, aštuntinę ir pusinę natas bei pauzes.</p> <p>Išklausęs įvairių žanrų ir nuotaikų muzikos kūrinių (instrumentinės, vokalinės, linksmos, liūdnos ir kt.), mokytojo padedamas diskutuoja ar patiko/nepatiko kūrinys, kodėl patiko/nepatiko, kas pasirodė įdomu. Vartoja daugiau muziką apibūdinančių žodžių (greita, lėta, linksma, rami, garsiai, tyliai). Aptaria kur ir kada girdi muziką savo aplinkoje (namuose, darželyje, automobilyje, parduotuvėje, per televizorių ir kt.); kokia tai muzika, kokia jos nuotaika, kam ji skirta (dainelės vaikams, foninė muzika, šokiams); įvairias situacijas (gimtadienis, lopšinė, sporto varžybos, filmas), diskutuoja, kokia muzika galėtų skambėti kiekvienoje iš jų ir kodėl.</p> <p>Kartu su mokytoju aptaręs kokius judesius galėtų atspindėti skirtingas emocijas (šokinėjimas iš džiaugsmo, susigūžimas iš liūdesio) ir išsirinkęs kortelę su pavaizduota emocija (laimė, liūdesys, pyktis, baimė, nustebimas) pabando judesiais parodyti tą emociją. Išklausęs mokytojo papasakotas trumpas istorijas apie skirtingus personažus (linksma kiškutis, lėta sraigė, piktas vilkas), pasirinkęs personažą, šoku pavaizduoja jo charakterį ir judesius.</p> <p>Išklausęs įvairaus žanro muzikos (klasikinės, linksmos, dramatiškos) ir aptaręs kokias emocijas, vaizdus jam sukelia muzika, laisvai juda pagal ją. Mokytojo skatinamas, šokio judesiais, improvizuoja gamtos reiškinius (vėjas, lietus, augantis medis, skrendantis paukštis).</p> <p>Mokytojo organizuojuose improvizaciniuose žaidimuose</p>
--	--	---

	<p>*Šoka sudėtingesnius autorinius ir liaudies šokius bei ratelius (tiltelius, grandinėles). Improvizuodamas ir kurdamas kompozicijas perteikia temą, siužetą ar pasirinktą nuotaiką, įtraukdamas šokio judesiui būdingas ypatybes. Padedamas mokytojo grafiškai fiksuoja savo sukurtą šokio eigą.</p> <p>*Apibūdina savo atlikto, sukurtą ar stebėto šokio tempą, nuotaiką, charakteringus judesius, temą. Aiškina, kodėl kitų sukurti šokiai patiko ir kuo jie įdomūs; nusako, kur ir kada mato šoki savo aplinkoje, mokykloje ir už jos ribų. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 22.4.3.)</p> <p><i>Teatras</i></p> <p>*Tyrinėja simbolinio personažo esmines savybes, emocijas ir jausmus, juos perteikia charakteringais kūno judesiais, veido išraiškomis, balso intonacijomis.</p>	<p>reaguoja į netikėtus garsus, žodžius ar vaizdus judesiais.</p> <p>Su mokytojo, ar šokių mokytojo pagalba, stebėdamas ir atkartodamas mokytojo judesius, šoka specialiai jam sukurtą autorinį šokį. Su kitais vaikais šoka ratelius, liaudiškus šokius.</p> <p>Improvizuoja judesiais mokytojo pasiūlytas temas: „Miško gyvūnai“, „Kosmoso kelionė“, „Lietus“.</p> <p>Vaidindamas trumpas istorijas, pasakas, pasiūlius mokytojui, bando jas perteikti šokiu.</p> <p>Mokytojo skatinamas tyrinėja įvairius judesius – aukštyn, žemyn, sukamieji, tiesūs, greiti, lėti. Atranda, kaip skirtingi judesiai gali išreikšti skirtingas idėjas.</p> <p>Padedamas mokytojo paprastais simboliais vaizduoja pagrindinius judesius (rodyklė į priekį – žingsnis į priekį, apskritimas – apsisukimas).</p> <p>Naudodamas paprastas žmonių figūreles ant jų žymi kokio kūno dalis juda. Su mokytojo pagalba sieja sukurtus judesius su grafiniais simboliais.</p> <p>Šokdamas skambant skirtingos nuotaikos muzikai, po kiekvieno muzikos fragmento, mokytojo padedamas aptaria ir apibūdina: „Koks buvo šio šokio tempas? Ar jis buvo greitas kaip vėjas, ar lėtas kaip sraigė?“, „Kokią nuotaiką jautėte šokdamas? Ar buvo linksmas, o gal šiek tiek rimtas?“ Mokytojo skatinamas pasirenka mėgstamą gyvūną ir kuria jo šokį. Apibūdina šokio tempą, nuotaiką, gyvūnui charakteringus judesius Dalyvaudamas mokytojo organizuotoje veikloje iš „stebuklingos dėžės“ išsitraukia kokį nors daiktą (plunksną, šaliką, kamuoliuką, lapą) sukuria trumpą šokį, įkvėptą to daikto. Po pasirodymo diskutuoja apie šokio tempą, ar jis keitėsi, nuotaiką, judesius, temą. Stebėdamas trumpus skirtingų stilių ir nuotaikų šokių fragmentus (naudojant vaizdo įrašus), po kiekvieno fragmento, su mokytojo pagalba aptaria, ar patiko /nepatiko šokis; kodėl; kas buvo įdomu; koks šokio tempas; kokia nuotaika; kokie kostiumai; kokie charakteringi šokio judesiai?</p>
--	---	--

	<p>*Kuria lėlių, šokio, dramos, operos „spektaklius“ kartu su kitais vaikais, drąsiai improvizuoja „bendraudamas“ su jų kuriamais veikėjais; drauge su mokytojais ir vaikais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose ir juose prisiima skirtingus vaidmenis.</p> <p>*Dalinasi savo teatine patirtimi su kitais, apibūdina įsimintinus spektaklio epizodus, teatro formomis perteikiamas idėjas susieja su konkrečiomis gyvenimiškomis situacijomis ir išgyvenimais. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk.22.4.4.)</p>	<p>Mokytojo padedamas, kartu su kitais vaikais diskutuoja, kur mato šokį savo aplinkoje (darželyje, mokykloje, koncertų salėje, teatre, gatvėje, per televizorių, internete). Apibūdina šokio detales, sukeltas emocijas.</p> <p>Įsivaizduodamas personažą (pvz., vilką, meškiuką, debesėlį), prieš veidrođį išreiškia veido išraiškas, kūno kalbą ir balso intonacijas. Teatrinėse veiklose perteikia emocijas kūnu, veidu ir balsu, vaizduoja istorijų įvykius. Žaisdamas kortelių žaidimą rodo emocijas, kurias kiti vaikai bando atspėti. Naudodamas antrines žaliavas (kartonas, popierius, audiniai ir kt.) gamina lėles, jas puošia, sukuria joms vardus ir charakterius. Su mokytojo pagalba kuria lėlių teatro sceną, improvizuoja trumpas istorijas bei dialogus.</p> <p>Teminėse veiklose ar renginiuose, padedamas mokytojo, renkasi vaidmenį, persirengia, vaidina, dainuoja, improvizuoja. Po spektaklio piešia labiausiai patikusį momentą, pasakoja apie jį, dalijasi įspūdžiais, įsijaučia į veikėją. Jei spektaklį žiūrėjo kartu su kitais – dalyvauja diskusijoje, reiškia nuomonę, vertina.</p>
Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Gebėjimas žaisti <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.</p> <p><i>Esminiai gebėjimai</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.</p>	<p style="text-align: center;">Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</p> <p>*Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmis.</p> <p>*Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui.</p>	<p>Žaisdamas kamuoliu su suaugusiuoju ar vaiku ridena kamuolį pirmyn ir atgal laukia kol kamuolys atriedės pas jį ir tada stums atgal. Statydamas iš kaladėlių kartu su mokytoju, paprašytas paduos tam tikros spalvos ar formos kaladėlę. Kartu su mokytoju sugalvos ką statys, dalinsis, derins savo veiksmus ir sieks bendro tikslo. Žaisdamas „namus“, „parduotuvę“, „gyvūnus“ lavina vaizduotę, supratimą apie vaidmenį, derina veiksmus tarpusavyje.</p> <p>Piešdamas kartu su kitais vaikais ant didelio popieriaus lapo prideda savo elementų prie kitų piešinio.</p> <p>Mokytojui pasiūlius skirtingų kategorijų žaislus (pvz., kaladėlės, figūrėlės, transporto priemonės, buities reikmenys), susikoncentruoja ir pasirenka pagal savo sumanymą.</p>

	<p>*Kartodamas veiksmus žaidžia vieną įsiminusį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą.</p> <p>*Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 26.00.)</p>	<p>Mokytojui surinkus žaislus pagal tam tikrą temą (pvz., „gyvūnai“, „statyba“, „virtuvė“), lengviau orientuojasi ir pasirenka reikiamus žaislus konkrečiam žaidimui.</p> <p>Naudodamas mokytojo parinktas priemonės (pagalves, pledus, kartonines dėžes, audinius ir kitas saugias priemones) kuria savo žaidimų erdves. Žaisdamas kartu su mokytoju pamato, kaip galima kūrybiškai panaudoti aplinką žaidimams. Kartu stato „palapinę“ ar „parduotuvę“. Po žaidimų kartu su mokytoju aptaria, kaip reikėtų sutvarkyti žaislus ir gražinti daiktus į savo vietas.</p> <p>Klausydamas mokytojo skaitomų knygečių, kuriose pasikartoja frazės ar veiksmai, užbaigia frazes ar atlieka judesius. Mokytojo padedamas ir žaisdamas su įvairiomis tekstūromis (smėliu, vandeniui, ryžiais), kartoja veiksmus (semia ir pila, liečia ir apibūdina pojūčius). Žaisdamas su žaisliniais indais ar gydytojo reikmenimis, imituoja maisto gaminimą ar žaislų gydymą. Pasirinkęs iš mokytojo pasiūlytų priemonių (kaladėlės, lėlės, mašinėlės ir kt.), kuria savo žaidimo scenarijus ir vaidina. Pats nusprendžia, ką ir kaip nori žaisti. Mokytojo padedamas laikosi žaidimo taisyklių žaisdamas su kitu vaiku. Dalinasi žaislais, vaidmenimis.</p>
Ikimokyklinis ugdymas (4–6 metai)		
	<p>*Mokytojo paskatintas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus vien kalbėdamasis.</p> <p>*Mėgsta žaisti netradicinėse erdvėse (kieme, gamtoje), išradingai jas pritaikydamas žaidimui. Tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus.</p>	<p>Su mokytojo pagalba, aptaręs galimus vaidmenis, žaidžia paprastus, pažįstamų situacijų žaidimus (šeima, parduotuvė, ligoninė, zoologijos sodas). Kartu su mokytoju, ar kitais vaikais kuria žaidimui reikalingą erdvę iš įvairių, mokytojo paruoštų priemonių. Tariai dėl žaidimo taisyklių, vaidmenų, ieško kompromisų, plėtoja žaidimo siužetą.</p> <p>Klausydamas mokytojo skaitomų istorijų aptaria veikėjus, įvykius, aplinką. Su mokytojo pagalba, įsivaizduoja tą pasaulį, ką dar galėtų veikti veikėjai. Apžiūrėjęs paveikslėlius, iliustracijas, filmukų fragmentus, kuria savo istorijas ir žaidimų pasaulius. Mokytojo skatinamas, klausimais „kodėl?“, „kaip?“, „kas būtų, jeigu?“, paaiškina savo veiksmus, motyvus, jausmus.</p>

	<p>*Kuria išplėtotus ilgalaikių naratyvinių žaidimų siužetus mėgstamų knygų, filmų ir vaizdo žaidimų pagrindu.</p> <p>*Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus. Laikosi taisyklių dalyvaudamas kolektyviniuose sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose.</p> <p>Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 26.00.)</p>	<p>Tyrinėdamas kiemą, parką ar kitas erdves, kartu su mokytoju pastebi įvairius gamtos elementus (akmenis, šakas, lapus, dėžes, audinius, pagalves). Pats sugalvoja ir pritaiko aplinkos daiktus žaidimui (didelis akmuo – stalas, šakos – namelio sienos).</p> <p>Žaisdamas mokytojo organizuotą žaidimą „Lobių paieška“, pagal gamtos požymius ieško trijų lapų, dviejų akmenukų, vienos plunksnos. Stato „nykštukų namelius“ iš pagaliukų ir lapų. Žaisdamas „miško gyventojus“, imituoja jų garsus ir elgesį. Laikosi susitarimų – po žaidimų susitvarko žaidimų erdves.</p> <p>Su mokytojo pagalba kuria bendrą istoriją, kiekvienas pridėdamas po sakinį ar veiksmą. Klausosi vienas kito idėjų. Skatinamas mokytojo vaidina savo sukurtus siužetus, naudojant mėgstamus žaislus ar pasigamintas lėles. Naudodami korteles su skirtingais personažais, vietomis ar įvykiais, jas traukia ir kuria istorijas jas jungdami.</p> <p>Mokytojo padedami, kuria istorijas sukeisdami mėgstamų knygų, filmų ar žaidimų personažus vietomis.</p> <p>Žaisdamas žaidimus („Slėpynės“, „Ligoninė“, „Virtuvė“, „Parduotuvė“) sugalvoja siužetą ir vaidmenis („detektyvas“ ir „šnipas“, „gydytojas“ ir „pacientas“, „virėjas“ ir „klientas“, „pardavėjas“ ir „pirkėjas“). Vėliau keičiasi vaidmenimis.</p> <p>Su mokytojo pagalba mokosi spręsti konfliktus, kalbėti apie jausmus ir ieškoti kompromiso. Žaisdamas estafetes laikosi taisyklių, perduoda estafetę, reaguoja į komandas. Spirta kamuolį į taikinį paeiliui. Žaisdamas stalo žaidimus laukia savo eilės, tariasi, strateguoja.</p>
Pasiekimų sritis	Vaiko pasiekimai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<p>Kūrybiškumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja</p>	<p>Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)</p> <p>*Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo.</p>	<p>Mokytojui nuolat pateikiant spalvinimo priemonių (storos kreidelės, flomasteriai, akvarelė su dideliu teptuku), skirtingo dydžio ir tekstūros popieriaus. Spalvina ant didelio kartono ar ant akmenukų lauke. Iš mokytojo pateiktų lipdymo priemonių (plastilino, druskos tešlos,</p>

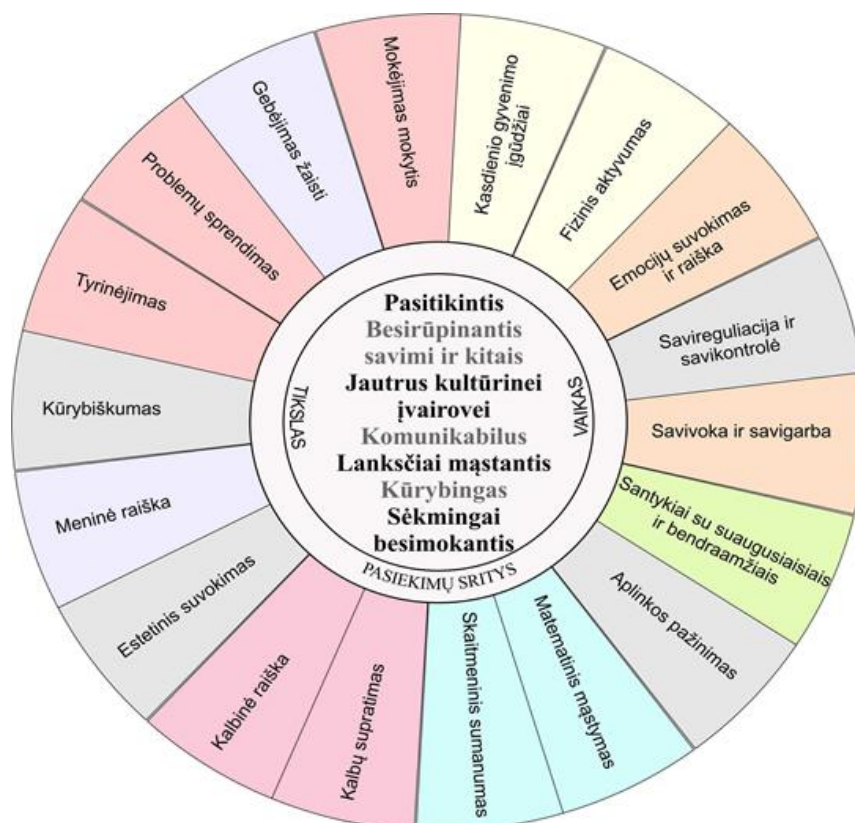
<p>savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p>	<p>*Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atrasdamas naujus derinius. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus.</p> <p>*Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 23.00)</p>	<p>kinetinio smėlio), minko, kočioja, spaudžia, daro „slikelius“ ir „blynelius“.</p> <p>Mokytojo organizuotoje veikloje iš įvairių dydžių ir formų kaladėlių, didelių LEGO detalių, kartoninių dėžių, puodelių. Statyto bokštus, namelius, tvoras ir kt.</p> <p>Tyrinėdamas įvairius, paprastus muzikos instrumentus (būgnelį, ksilofoną, marakasus). Mokytojo skatinamas imituoja grojamus ritmus ar kuria savus. Kartu su mokytoju imituoja įvairius gamtos (vėjo švilpimas, lietaus lašnojimas), gyvūnų (šuns lojimas, katės miaukimas) ar transporto priemonių (automobilio burzgimas, traukinio ūžesys) garsus ir juos jungia į naujas sekas.</p> <p>Klausydamas skaitomų pasakų ir mokytojo skatinamas, vaidina patikusius epizodus, pasakų veikėjus. Kuria savo istorijas ir personažus.</p> <p>Mokytojo organizuotose veiklose, sukurtose situacijose kuria kartu su kitais, siekia bendro tikslo. Piešia ant didelio popieriaus lapo, patiesto ant grindų ar stalo, dalinasi piešimo priemonėmis, maišo spalvas ir stebi kaip keičiasi vaizdas. Kartu su kitais vaikais improvizuoja įvairiais muzikos instrumentais. Stebėdamas kitų vaikų ar menininkų darbus aptaria juos kartu.</p>
<p>Ikimokyklinis ugdymas (4–6 metai)</p>		
	<p>*Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus.</p> <p>*Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato, padedamas sprendžia kūrybinius iššūkius, pagal savo įsivaizdavimą siekia pabaigti kūrybinį darbą, paskatintas jį tobulina.</p> <p>*Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai. Nuoroda į pasiekimų aprašą (II sk. 23.00)</p>	<p>Mokytojo organizuotose veiklose kuria meną iš gamtinių medžiagų (lapų, šakelių, akmenukų, žiedų). Kuria paprastomis piešimo programėlėmis planšetėje ar kompiuteryje. Eksperimentuoja su įvairiais muzikos instrumentais, kuria savo melodijas ir ritmus. Vaidina pasakas ar sugalvotas istorijas.</p> <p>Supažinęs su skirtingais meno stiliais (taškiniu piešimu, abstrakcija) bando sukurti ką nors panašaus.</p> <p>Mokytojo pateiktuose kūrybiniuose iššūkiuose: „Kaip panaudoti medžiagas (kartoną, foliją, siūlus) naujam žaislui sukurti?“, „Kaip nupiešti paveikslą, naudojant tik tris spalvas?“, ieško skirtingų sprendimų ir išbando įvairius būdus.</p> <p>Pasirinkęs temą (pvz., pastatyti namą, sukurti pasaką), su mokytojo pagalba planuoja veiksmus ir siekia rezultato.</p>

		Kuria dovanas artimiesiems, eksponuoja darbus parodose, pasakoja apie kūrybos procesą. Grupinėse veiklose kuria bendrus darbus ir dalinasi rezultatais su kitais vaikais.
--	--	---

V. VAIKO UGDYMO(SI) PAŽANGA, UGDYMO SI TĖSTINUMAS

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas orientuotas į visapusišką asmenybės raidą, todėl ypatingas dėmesys skiriamas ne tik žinių ir įgūdžių formavimui, bet ir vertybių ugdymui, emociniam intelektui, kūrybiškumui, savarankiškumui bei socialinei atsakomybei. Kiekvieno vaiko ūgtis (pažanga) – tai mažesni ar didesni pasiekimų žingsniai, kuriuos labai svarbu pastebėti ir atpažinti mokytojams, švietimo pagalbos specialistams, tėvams, norint padėti vaikui sėkmingai augti ir tobulėti. Siekiant sukurti kokybišką ugdymo procesą, kuris atitiktų kiekvieno vaiko individualią raidą, būtina nuolat stebėti vaiką, analizuoti jo elgesį, pomėgius, pasiekimus.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimai – tai ugdymo procese vaikų įgyti gebėjimai, apie kuriuos sprendžiame iš vaikų veiklos ugdymo aplinkoje ir jos rezultatų (6 pav.). **Vaikų ugdymosi pažanga** – tai vaikų pasiekimų ūgtis per ugdymosi laikotarpį. **Pasiekimų sričių prasmė** – atskleisti kokybinę vaiko ūgtį, raidos galių plėtotės kryptį: iš kur judame, kur link. **Pasiekimų žingsniai** – vaiko ugdymosi pažangą nusakantys siekiniai / žingsniai. Tai ne standartas, o siekiamybė. Jie padeda ikimokyklinio ugdymo mokytojams tikslingiau stebėti, atpažinti ir vertinti, ką vaikas jau žino, supranta, geba, išsiaiškinti vaiko patirtį ir tolesnio ugdymosi poreikį.

6 pav. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimai

Vaiko pasiekimų ir pažangos stebėseną atliekama pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašo **18 pasiekimų sričių**. Vaikų pasiekimų ir pažangos stebėseną dokumentuojama ir reflektuojama tris kartus per mokslo metus:

- Pirmasis vertinimas – stebima vaiko adaptacija, turimi įgūdžiai ir gebėjimai, vykdomas planavimo ciklas ir numatomi tolimesni žingsniai, gerinant silpnąsias vaikų pasiekimų sritis. Vertinimas vyksta spalio mėnesio pirmą savaitę arba po 4 ugdymosi savaitių.

- Tarpinis vertinimas – vertinama ir fiksuojama vaikų pažanga, stebimi pokyčiai visose pasiekimų srityse. Vertinimas vyksta sausio mėnesio paskutinę savaitę. Po Tarpinio vertinimo organizuojami individualūs pokalbiai su penkiamečių vaikų tėvais dėl galimybės pasirinkti priešmokyklinį ugdymą anksčiau.

- Antrasis vertimas – atliekamas *apibendrinamasis vertinimas* (gegužės mėnesį).

Mokytojai vaikų pasiekimų ir pažangos stebėseną fiksuoja el. dienyne „Mūsų darželis“ (www.musudarzelis.lt), skiltyje – „Pasiekimų žingsneliai“.

Po kiekvieno vertinimo etapo organizuojami individualūs pokalbiai su tėvais, kurių metu aptariami vaiko ugdymo(si) pasiekimai.

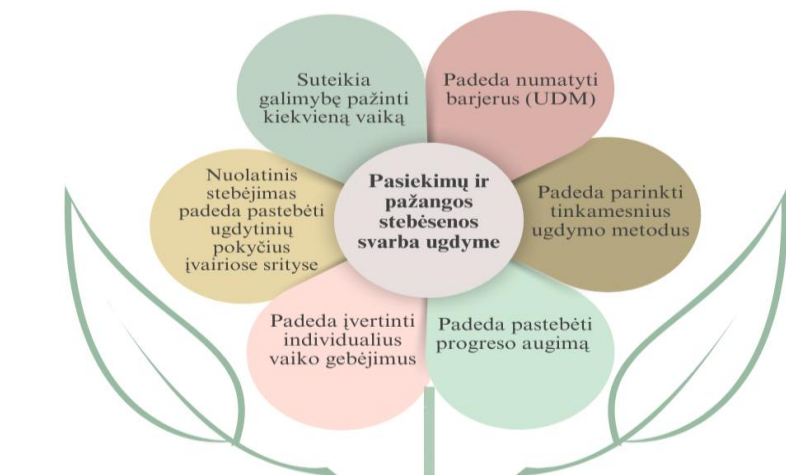
Vaikų ugdymosi procese taikomi *diagnostinis* ir *formuojamasis* vertinimas, siekiant gauti grįžtamąją informaciją apie vaikų pasiekimus bei pažangą ir ugdymo proceso kokybę. Mokytojai nuolat fiksuoja ir pastebi naujai atsiradusį ar patobulėjusį vaiko gebėjimą ir ne rečiau kaip kartą per dvi savaites atrenka ir dokumentuoja stebėjimų metu užfiksuotus svarbius momentus, pažangą ir (ar) sunkumus el. dienyne „Mūsų darželis“ (www.musudarzelis.lt), skiltyje – „Vaiko pasiekimai“. Vaikų pasiekimų įvertinimas pateikimas vaizdiniu ir aprašomuoju būdu – trumpais komentarais, nusakančiais ugdymosi pasiekimų sritį ir pasiekimų žingsnį, kurį yra pasiekęs vaikas, jo pažangą, stiprybes ir tolesnio tobulėjimo žingsnius bei kūrybinių darbų nuotraukas.

Vaikų pasiekimų ir pažangos stebėjimas vyksta nuolat įvairių veiklų ir užsiėmimų metu:

- Mokytojai nuolat taiko pagrindinius pasiekimų ir pažangos stebėsenos metodus informacijos rinkimui apie vaiko ugdymą(si): reflektyvųjį mokymąsi, stebėjimą, vaiko veiklų, darbėlių analizę, vaikų gebėjimą reflektuoti ir išsakyti savo mintis, individualias užduotis ir kt.

- Atlikdami stebėjimą mokytojai kaupia nuotraukas, garso ar vaizdo įrašus. Jie keliami į uždaras socialinio tinklo (www.facebook.com) grupes, kuriose tėvai gali stebėti, ką vaikai veikė, veikia realiuoju laiku.

Pasiekimų ir pažangos stebėseną (7 pav.) suteikia galimybę ugdymą(si) pritaikyti prie kiekvieno vaiko unikalų gebėjimų, poreikių ir raidos ypatumų. Atsižvelgiant į tai, galima sukurti tokius kontekstus, kuriuose vaikai gali veikti patys, laisvai ir atskleisti savo gebėjimus bei žinias. Pasiekimų ir pažangos stebėseną padeda laiku atpažinti galimus iššūkius/barjerus, kuriuos reikia įveikti/pašalinti ir taip užtikrinti, kad kiekvienas vaikas savo ugdymo(si) procese patirs sėkmę. Mokytojas nuolat stebėdamas vaikus, jų veikimą ir pažangą, gali kryptingai planuoti ir veiksmingai įgyvendinti lankstų bendrą vaikų grupės ugdymo(si) procesą, skatinantį kiekvieno vaiko ugdymosi pažangą, geriau pažinti kiekvieną vaiką ir numatyti jo ugdymo(si) perspektyvą ir, jeigu reikia, švietimo pagalbos poreikį.

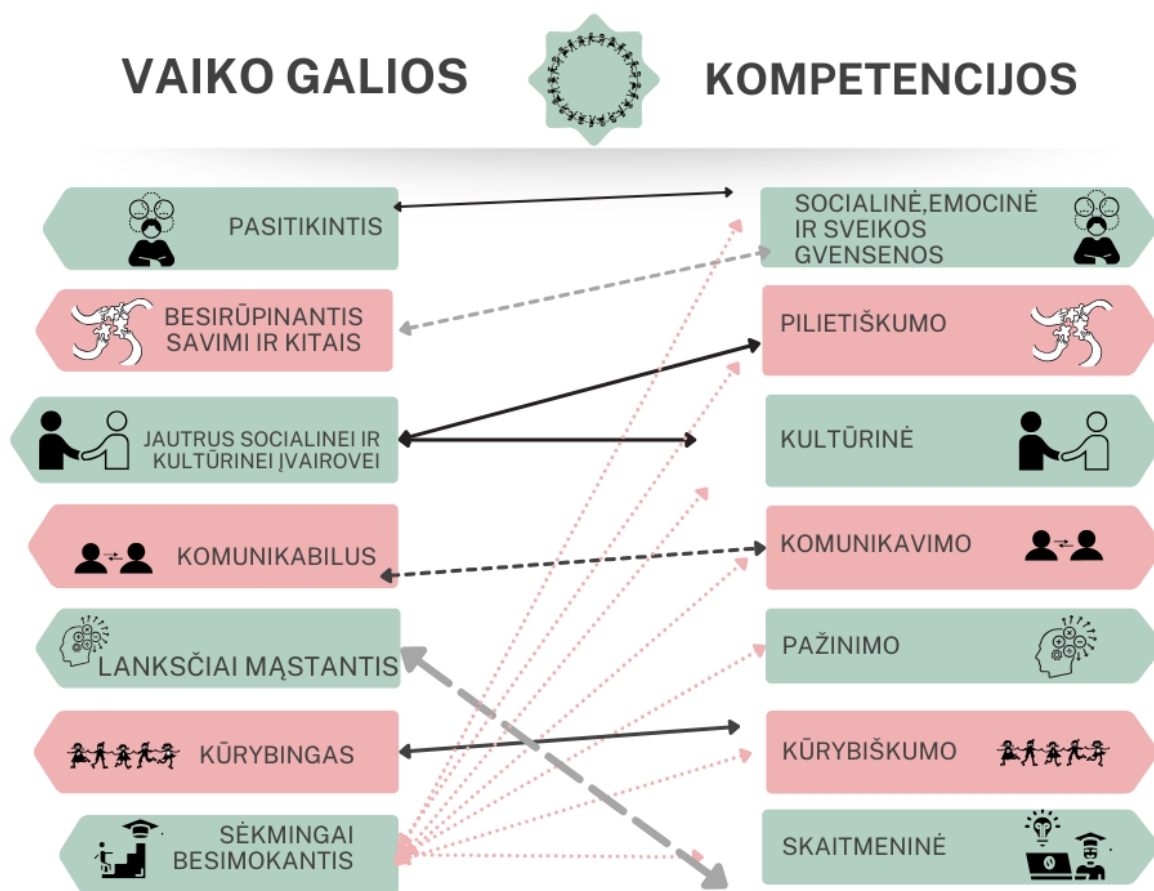

7 pav. Pasiekimų ir pažangos stebėsenos svarba ugdyme

Mokytojai, sistemingai vertindami, fiksuodami vaikų daromą pažangą, diskutuoja tarpusavyje bei informuoja tėvus (globėjus) apie vaikų pasiekimus, ugdymo(si) poreikius ar iškilusias problemas:

- atviras ir nuolatinis dialogas su tėvais (globėjais) apie vaikų pažangą ir pasiekimus vyksta individualių pokalbių metu;
- tėvai turi galimybę sistemoje „Mūsų darželis“ (www.musudarzelis.lt) stebėti savo vaikų pasiekimus ir pažangą.

Kai vaiko gebėjimai nebeatitinka įprastos raidos (jie reikšmingai atsilieka ar lenkia), tai pedagogas bendradarbiauja su Gimnazijoje dirbančiais pagalbos mokiniui specialistais ir vaikui teikiama atitinkama psichologinė ir (ar) specialioji pedagoginė pagalba. Ilgalaikė specialioji pedagoginė pagalba teikiama, kai ją skiria pedagoginė psichologinė tarnyba, įvertinusi raidos sutrikimą ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

8 pav. Vaiko galių ir kompetencijų sąsajos

Ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamos pasiekimų sritys ir priešmokyklinio ugdymo(si) kompetencijos yra suderintos (8 pav.). Užtikrinamas nuoseklus pasiekimų sričių ir turinio augimas, siekiant, kad vaikas būtų pasiruošęs sėkmingai mokytis mokykloje.

Vaikų pasiekimų ir pažangos stebėsenos metu surinktos informacijos apie vaiką dokumentavimas, interpretavimas, refleksija ir numatomo ugdymo(si) turinio taikymas atliekamas laikantis visų etikos reikalavimų. Sukaupta informacija naudojama tikslingam veiklos planavimui bei sklandžiam perėjimui ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

Programa atnaujinama pagal poreikį ar pasikeitus šveitimą reglamentuojantiems dokumentams.

PRITARTA

Kretingos rajono Darbėnų gimnazijos tarybos
2025 m. birželio 16 d. posėdžio
protokolo nutarimu (1.4 Mr) V4-3.